

Změny v systému doručování po 1. červenci 2009 *

Mgr. František Korbek, Ph. D., Praha
Mgr. et. Mgr. Dana Prudíková, Praha **

Počátkem července nabyly účinnosti zákony, které revolučním způsobem mění současný systém doručování. Tyto změny se nesou ještě ve znamení Pospíšilovy reformy justice, jejímž mottem bylo odbřemenění a zrychlení soudů, důrazná elektronizace agend a zvýšení komfortu, leč i vlastní odpovědnosti pro účastníky. Nová úprava doručování v OSŘ, která vypustila téměř třetinu normativní materie, si bezpochyby činí ambice cílům reformy dostát a bude zřejmě nejsledovanější procesní změnou současnosti s dopady do celé veřejné správy.

I. Úvod

Dnem 1. července 2009 nabyly účinnosti tzv. „souhrnná novela“ občanského soudního řádu z dílny exministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila¹, která mimo jiné zcela mění pořadí způsobů doručování a zavádí zákonnou prioritu doručení prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, před dosud převažujícím doručením prostřednictvím doručujícího orgánu. Stejným dnem nabyly účinnosti zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů (též někdy označovaný jako *e-government act* nebo zákon o datových schránkách, dále jen „ZDS“), jímž se zřizuje státem garantovaný systém datových schránek a který se prohlašuje za zvláštní zákon vůči všem dosavadním úpravám doručování. Vedle toho pro účely doručování v datové podobě přináší dlouho očekávanou úpravu konverze písemností, čili jejich převodu z listinné do datové formy a naopak, s právními účinky ověřené kopie originálu. Méně známo je, že souhrnnou novelu doprovází i doprovodné novely správního řádu a daňového řádu, které v určitých aspektech sjednocují doručovací postupy s OSŘ.² Těsně před 1. červencem 2009 navíc vyšla ve Sbírce zákonů pod č. 190/2009 Sb., a nabyly dnem vyhlášení účinnosti, nikoli nepodstatná novela zákona o datových schránkách připravená Ministerstvem vnitra za účelem zvládnutí náběhu datových schránek. Ministerstvo spravedlnosti ve snaze provázat elektronizaci doručování do dalších justičních a

* Tento text byl publikován jako mimořádná příloha časopisu Právní rozhledy 17/2009.

** Mgr. František Korbek, Ph. D. je bývalým náměstkem ministra spravedlnosti pro legislativu a informatiku, dnes působí jako ředitel Sekce Legislativní rady vlády Úřadu vlády ČR a zároveň místopředseda Legislativní rady vlády; Mgr. et. Mgr. Dana Prudíková je bývalou vrchní ředitelkou podsečky legislativně právní Ministerstva spravedlnosti. Autoři se podíleli na pracích spojených s citovanými předpisy; jsou členy společné výkladové skupiny ministerstev vnitra a spravedlnosti k zákonu o datových schránkách.

* Mgr. František Korbek, Ph. D. je bývalým náměstkem ministra spravedlnosti pro legislativu a informatiku, dnes působí jako ředitel Sekce Legislativní rady vlády Úřadu vlády ČR a zároveň místopředseda Legislativní rady vlády; Mgr. et. Mgr. Dana Prudíková je bývalou vrchní ředitelkou podsečky legislativně právní Ministerstva spravedlnosti. Autoři se podíleli na pracích spojených s citovanými předpisy; jsou členy společné výkladové skupiny ministerstev vnitra a spravedlnosti k zákonu o datových schránkách.

* Mgr. František Korbek, Ph. D. je bývalým náměstkem ministra spravedlnosti pro legislativu a informatiku, dnes působí jako ředitel Sekce Legislativní rady vlády Úřadu vlády ČR a zároveň místopředseda Legislativní rady vlády; Mgr. et. Mgr. Dana Prudíková je bývalou vrchní ředitelkou podsečky legislativně právní Ministerstva spravedlnosti. Autoři se podíleli na pracích spojených s citovanými předpisy; jsou členy společné výkladové skupiny ministerstev vnitra a spravedlnosti k zákonu o datových schránkách.

¹ Publikována jako zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (v textu označována pouze jako „souhrnná novela“).

² Část čtvrtá souhrnné novely OSŘ (změna zákona o správně daní a poplatků), část osmnáctá (změna správního řádu).

správních agend připravilo zároveň drobnou novelu OSŘ, která vyšla ve Sbírce dne 20. července pod č. 218/2009 Sb., s účinností rovněž ode dne vyhlášení. Uvedenými předpisy je tvořen zákonný rámec dále popisovaných změn.³

Souhrnná novela redukuje přebujelost a kasuistiku právní úpravy doručování, která byla do OSŘ inkorporována velkou novelou č. 30/2000 Sb. a posílena ještě novelou č. 555/2004 Sb. Tato právní úprava byla trvale zdrojem obtíží při doručování a kritiky právní praxe.⁴

Základem nového systému doručování je výrazné zjednodušení a harmonizace postupů pro doručování, zvýšení komfortu a rozšíření možností volby pro účastníky řízení, za současného zavedení základních principů odpovědnosti adresátů za přebírání zásilek. Nová právní úprava generuje pouze tři základní typy listinného doručování odpovídající třem typům nových obálek se zeleným pruhem, místo předchozích 9 typů obálek třech barev.

Přestože souhrnná novela rozšířila dosavadní způsoby doručování o další dva, celkový rozsah právní úpravy doznal zeštíhlení o plných deset paragrafů, z původních 31 ustanovení, na současných 21. V zájmu instruktivnosti se novela vrátila k uvádění nadpisů k jednotlivým ustanovením a k přirozené posloupnosti ustanovení od obecného ke zvláštnímu. Právní úprava tak postupuje od výběru základního způsobu doručování přes popis adresy, kam se dle jednotlivých způsobů doručuje, až po stanovení postupů při doručování. Souhrnná novela vypustila kasuistická ustanovení o doručování dle jednotlivých typů osob, která byla před 1. 7. 2009 dotažena k „dokonalosti“ rozlišováním a samostatnými úpravami doručování advokátům, notářům, patentovým zástupcům, soudním exekutorům, státu, obcím, krajům, správním úřadům atd.

Mezi hlavní obsahové změny v právní úpravě doručování dle občanského soudního řádu od 1. července 2009 patří:

- doplnění 2 nových způsobů doručování (prostřednictvím datové schránky a účastníka řízení nebo jeho zástupce),
- změna zákonného pořadí způsobů doručování (prioritně do datové schránky),
- princip povinné doručovací adresy kompenzovaný rozšířením možností volby adres pro doručování ze strany účastníka,
- sjednocení lhůt pro uložení a vznik fikce doručení (10 dnů),
- nový institut vhození do schránky,

³ Zákonná úprava je samozřejmě ještě podrobněji rozvedena v prováděcích předpisech, jimiž jsou zejména v gesci Ministerstva spravedlnosti vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, zejména její ustanovení § 28a-28g o doručování ve znění poslední novely provedené vyhláškou č. 168/2009 Sb. a nová instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 27. 5. 2009, č. j. 58/2009-OD-Org, kterou se vydávají vzory obálek pro doručování písemností v občanském soudním řízení, vzory a výzvy a sdělení pro vyvěšení na úřední desce soudu a potvrzení o přijetí. V gesci Ministerstva vnitra jde především o prováděcí vyhlášky k zákonu o datových schránkách, vyhlášku č. 193/2009 Sb., o stanovení podrobností provádění autorizované konverze dokumentů a vyhlášku č. 194/2009 Sb., o stanovení podrobností užívání a provozování informačního systému datových schránek.

⁴ Viz např. Winterová, A.: Doručování soudních písemností jako jeden z problémů spravedlnosti, Právní zpravodaj, 1/2005, str. 1; Svoboda, K.: Co se změnilo při doručování písemností v civilním řízení. Právní Fórum, 11/2007, str. 400; Smolík, P.: Doručování v občanském soudním řízení po 1. lednu 2005, Právní Fórum, 1/2005, str. 4; Smejkal V.: Doručování v českém právním řádu, Justiční praxe 10/2002, str. 572; Smejkal V.: Jednotný zákon o podávání a doručování?, Právní rádce 10/2007, str. 4 (kde autor svůj text uvozuje větou: „Truchlivý stav vymahatelnosti práva v České republice jen dán mimo jiné i neskutečnými problémy okolo doručování účastníkům řízení, zejména v případech, kdy některý z nich nemá zájem, aby mu bylo doručeno.“).aj. Důvodová zpráva vlády k souhrnné novele OSŘ uvozuje změny doručování takto: „Systém doručování se zdá být největším problémem současné české justice. Soudy zejména prvního a druhého stupně tíží problémy s efektivitou a spolehlivostí doručování. Samotná úprava je příliš rozsáhlá, složitá a kasuistická a často způsobuje nižší právní jistotu v českém právním řádu. V současné právní úpravě neexistuje odpovědnost účastníka za existenci adresy pro doručování a ochranu vlastních zájmů. I v případě, že je doručováno na adresu uvedenou v centrální evidenci obyvatel, je možné účinnost doručení popřít...“

- omezení možnosti vyslovení neúčinnosti doručení kvalifikovaným důvodem
- sesouladění doručovacích postupů se správním a daňovým řádem

V našem článku se zaměříme nejprve na změny, které přináší souhrnná novela a zákon o datových schránkách pro elektronickou formu doručování v justici. V dalších částech popíšeme změny, které nastanou v českém civilním procesu při doručování ve formě listinné a při dalších způsobech doručování. V závěru budou popsány též důsledky těchto změn v řízení trestním, soudním řízení správním a v řízení před Ústavním soudem, jakož i v řízení správním a daňovém.

II. Nové způsoby doručování a jejich pořadí

Dřívější znění OSŘ rozlišovalo vedle doručení při jednání pouze dvě distanční možnosti – doručení prostřednictvím doručujícího orgánu nebo prostřednictvím veřejné datové sítě (e-mailu). První možnost byla doposud prioritní. Druhá možnost byla významně limitována faktem, že úspěšnost elektronického doručení prostřednictvím e-mailu závisela na ochotě adresáta doručení potvrdit, jinak bylo neúčinné (§ 45f odst. 2, 3 OSŘ ve znění od 1. 1. 2005 do 30. 6. 2009).

Souhrnná novela doplnila dosavadní způsoby o doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky a doručování účastníkem řízení nebo jeho zástupcem.

Zároveň se změnilo pořadí způsobů doručování, jímž je soud při svém postupu vázán. Pokud může, je povinen nadále doručovat při jednání nebo jiném soudním úkonu. Nelze-li takto doručit, doručí soud písemnost prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky. Pouze tehdy, není-li ani toto doručení možné, doručí se prostřednictvím doručujícího orgánu nebo účastníkem řízení nebo jeho zástupcem (§ 45 odst. 1–3 OSŘ ve znění od 1. 7. 2009).

Pomineme-li tedy vcelku nesporné doručování „z ruky do ruky“ při jednání nebo jiném soudním úkonu, stává se doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky primárním způsobem doručování v justici, resp. celé veřejné správě.

III. Doručování do datové schránky

Úprava doručování do datové schránky je v OSŘ zmíněna pouze marginálně, zejm. v souvislosti s pořadím tohoto způsobu doručování. Je tomu tak proto, že veškeré podrobnosti doručování do datové schránky upravuje zákon o datových schránkách jako zvláštní zákon,⁵ nicméně v otázkách pořadí zůstávají i nadále procesní předpisy v postavení *lex specialis*, pokud samy výslovně připouštějí doručování prostřednictvím datových schránek.⁶ Specialita jednotlivých procesních předpisů je zachována díky výslovným odkazům v § 17 odst. 4, 5 ZDS ještě v úpravě vyloučení náhradního doručení a žádostí o určení neúčinnosti doručení.

Zákon o datových schránkách se vztahuje nejen na doručování (ve směru od orgánů veřejné moci k účastníkům, § 17 ZDS), ale i na podávání, čili provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci prostřednictvím datové schránky (§ 18 ZDS). I přes shodný komunikační kanál obou těchto cest se některé jejich právní důsledky značně liší. O tom bude řeč později.

---

⁵ Viz § 17 ZDS, kde se v odstavci prvním poslední větě píše, že doručuje-li se způsobem podle tohoto zákona, ustanovení jiných právních předpisů upravující způsob doručení se nepoužijí.

⁶ Viz § 17 odst. 2 ZDS. Takovým předpisem je však pouze OSŘ, ostatní procesní předpisy pořadí způsobů doručování neupravují, a proto se použije § 17 odst. 1 ZDS, který řadí doručování do datové schránky na druhé místo za doručení na místě, čili jako univerzální primární způsob distančního doručování.

1. Datová schránka

Datová schránka je definována jako elektronické úložiště, které je určeno k doručování orgány veřejné moci a k provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci [§ 2 odst. 1 písm. a), c) ZDS]. Novela ZDS provedená zákonem č. 190/2009 Sb. krom toho doplnila i komerční využití datových schránek mezi soukromými osobami navzájem [§ 2 odst. 1 písm. b) ZDS]. Datová schránka je tedy určitý virtuální prostor, který je přiřazen určitému subjektu (uživateli) a který umožňuje komunikovat elektronické dokumenty do jiných datových schránek. Tyto dokumenty, nazývané datové zprávy (§ 19 ZDS), je možno prostřednictvím datové schránky odesílat, přijímat a provádět s nimi i další operace, které jsou obdobné těm, co uživatelé znají od poskytovatelů e-mailu.⁷ Nicméně systém datových schránek není totožný, ba dokonce ani kompatibilní s klasickým e-mailem. Jedná se o autonomní, zabezpečený a státem garantovaný systém, který umožňuje pouze vnitřní komunikaci mezi jednotlivými datovými schránkami navzájem. Do datové schránky tak nelze zaslat ani z ní odeslat e-mail nebo jinou formu souboru, nýbrž pouze datovou zprávu z jedné datové schránky do druhé. To samozřejmě nebrání tomu, aby se prostřednictvím datové zprávy doručil soubor (dokument) jako příloha.

Datové schránky se dle své využitelnosti i odlišných funkcionalit dělí na:

- a) *datové schránky orgánů veřejné moci* (mezi tyto se počítají i datové schránky notářů, soudních exekutorů a územních samosprávných celků) a
- b) *datové schránky osob* (zákon rozlišuje datové schránky fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob). Tyto datové schránky mohou v závislosti na jejich právním zakotvení a obligatornosti jejich zřízení jednotlivými subjekty fakticky fungovat jako datové schránky:
  - fyzických osob (občanů),
  - podnikajících fyzických osob,
  - advokátů, daňových poradců a insolvenčních správců,
  - právnických osob zřízených zákonem, právnických osob zapsaných v obchodním rejstříku a organizačních složek podniku zahraniční právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku,
  - právnických osob

2. Osoby povinné a oprávněné

Zákon o datových schránkách vychází z koncepce selektivní povinnosti mít datovou schránku. Přestože při pracích na návrhu zákona byla zvažována i možnost povinného zřízení datové schránky všem orgánům a osobám bez dalšího, nakonec byl zvolen opatrnější, byť přesto revoluční přístup. Povinnost mít datovou schránku byla stanovena všem orgánům a osobám, které mají schránku orgánu veřejné moci, a vybraným osobám, které mají schránku osob. Schránku orgánu veřejné moci zřídí Ministerstvo vnitra povinně všem orgánům veřejné moci, notářům, soudním exekutorům a územním samosprávným celkům. Schránku osob zřídí Ministerstvo vnitra povinně jen všem právnickým osobám zřízeným zákonem, zapsaným

---

⁷ Systém datových schránek je pro uživatele přístupný primárně z internetového (webového) rozhraní. Po přihlášení se uživatele jménem a heslem do jeho datové schránky naběhne zobrazení nově přichozích datových zpráv. Poté se uživatel může přepínat mezi 4 základními menu – vytvoření nové zprávy, složky doručených a odeslaných zpráv a nastavení prostředí. Systém umožňuje zadat notifikaci nově přichozích zpráv prostřednictvím sms na zvolený mobilní telefon, případně na zvolený e-mail, stejně jako další běžné funkce typu vytvoření odpovědi, přeposlání, výtiskění či uložení zprávy do souboru. Nad rámec běžného e-mailu jsou dotaženy informace o dodání a doručení. Zpracována je též funkce odeslání dokumentu ke konverzi do listinné formy, kterou uživateli poté provede na základě přiděleného čísla kterýkoli CzechPoint. Česká pošta provozuje již od 1. 6. 2009 veřejně přístupnou zkušební verzi datových schránek na stránkách www.czebox.cz, příp. www.datove-schranky.info.

v obchodním rejstříku⁸ nebo organizačním složkám podniku zahraniční právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku a dále insolvenčním správce. Cílem stanovení zákonné povinnosti bylo dosažení takového okruhu uživatelů datových schránek, u něhož lze mít za to, že disponuje dostatečnou absorpční schopností k nezbytným inovacím a který bude svým rozsahem motivovat k přechodu na tuto formu komunikace i další osoby. Zákonná povinnost mít datovou schránku osob je stanovena i advokátům a daňovým poradcům, ovšem tito vyjednali v době přípravy zákona tříleté přechodné období, do jehož uplynutí mohou mít datové schránky fakultativně.⁹

Pozitivních motivací pro zřízení datové schránky by však měl být dostatek. Krom zjevné technologické rychlosti přenosu srovnatelné s e-mailem poskytne systém datových schránek záruku přenosu zprávy, okamžité potvrzení o dodání zprávy do schránky adresáta a dále též potvrzení o jejím doručení. V souvislosti s postupující elektronizací agend na cestě k plně elektronickému spisu bude stále účelnější komunikovat v elektronické formě a co nejvíce omezovat převody formy dokumentu. V neposlední řadě je výhodou datových schránek jejich finanční nenáročnost, neboť úkony osob vůči orgánům veřejné moci nejsou zpoplatněny. Pozměňovacím návrhem poslance Toma Zajíčka k ZDS bylo navíc stanoveno, že i pro orgány veřejné moci bude využívání datových schránek bezplatné, resp. že náklady spojené s provozováním informačního systému datových schránek hradí stát z prostředků státního rozpočtu v kapitole všeobecná pokladní správa, nikoli z rozpočtů jednotlivých resortů. Zpoplatněna tak zbude pouze komunikace mezi soukromými osobami navzájem.

Všem orgánům a osobám, které mají povinnost mít datovou schránku (bez ohledu na to, zda schránku orgánu veřejné moci, či schránku osob), zřizuje příslušnou schránku Ministerstvo vnitra i bez návrhu bezodkladně poté, co se o existenci povinné osoby dozví. Na zřízení první schránky po účinnosti zákona má však díky přechodnému ustanovení § 31 odst. 1 ZDS 90 dnů. Správci jednotlivých registrů evidujících povinné osoby mají zákonem stanovenou informační povinnost vůči Ministerstvu vnitra (soudy vedoucí obchodní rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti a příslušné stavovské komory).

O dobrovolné zřízení datové schránky osoby si mohou požádat všechny fyzické a právnické osoby Ministerstvo vnitra, které je povinno jim datovou schránku do tří pracovních dnů zřídit. Osoby, kterým je schránka zřízena na dobrovolnou žádost, mají právo kdykoli požádat o její zneprůstupnění, a vrátit se tak zpět k listinným způsobům komunikace. Právo požádat o zneprůstupnění datové schránky pochopitelně nemají subjekty, které jí mají zřízenou povinně. I pro dobrovolné uživatele je však stanoveno organizační omezení, a sice byla-li datová schránka na žádost zneprůstupněna dvakrát za poslední rok, lze ji zpřístupnit nejdříve uplynutím 1 roku od jejího posledního zneprůstupnění.

Existence datové schránky ještě nutně neimplikuje povinnost komunikovat pouze jejím prostřednictvím, resp. toto se liší u schránek orgánů veřejné moci a schránek osob. Uživatelé datových schránek orgánů veřejné moci jsou povinni se všemi uživateli datových schránek komunikovat obousměrně jejich prostřednictvím, tj. jsou povinni přijímat i odesílat písemnosti datovými schránkami. Osoby, které mají zřízenou datovou schránku osob, jsou sice povinny přijímat datové zprávy ze schránek orgánů veřejné moci (resp. povinni stricto sensu nejsou, ale nastávají vůči nim účinky doručení), ovšem činit podání mohou nadále

---

⁸ V této souvislosti se objevily otázky, zda těmito osobami jsou i společenství vlastníků jednotek, nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti a další osoby, které nejsou podnikateli, nicméně se zapisují do rejstříku vedeného rejstříkovým soudem. Odpověď na tuto otázku je negativní, neboť nejde o zápis do „obchodního rejstříku“, nýbrž do příslušného rejstříku dle zvláštního zákona, který má svůj zvláštní název (srov. např. § 10 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů: „Společenství se zapisuje do *rejstříku společenství vlastníků jednotek* vedeného soudem určeným zvláštním zákonem k vedení obchodního rejstříku.“). Tento závěr akceptovala i společná výkladová skupina ministerstev vnitra a spravedlnosti k zákonu o datových schránkách.

⁹ § 31 odst. 3 ZDS.

libovolným způsobem (datovou zprávou, e-mailem, faxem, listinnou zásilkou nebo podání do podatelny či do protokolu).

V souvislosti s rozlišením druhů datových schránek vzniká častá otázka, zda jedna a táž osoba, může mít více datových schránek.¹⁰ U schránek osob nebylo o takové možnosti nikdy pochyb, neboť ZDS umožňoval již od původního znění, aby si podnikající fyzické osoby zřídily právě jednu datovou schránku podnikající fyzické osoby, aniž by tím jakkoli omezoval právo takové osoby zřídit si schránku občana (srov. § 3 odst. 2 a § 4 odst. 2 ZDS). Totéž platí u advokátů, daňových poradců a insolvenčních správců, kteří též mají či budou mít jednu datovou schránku osoby povinně pro výkon své profese a druhou datovou schránku osoby si mohou nechat zřídit jako občane (§ 4 odst. 3 ZDS). U notářů a soudních exekutorů, kteří mají pro výkon své profese datovou schránku orgánu veřejné moci, sice není výslovná úprava, ale to nic nemění na tom, že i oni jsou fyzickými osobami a mohou si nechat zřídit též jednu datovou schránku osob pro své soukromé účely, což je i výklad zastávaný ministerstvy vnitra a spravedlnosti. U orgánů veřejné moci počítal ZDS původně pouze s jednou datovou schránkou, nicméně pozměňovací návrhy¹¹ k novele ZDS bylo vyhověno zjištěným požadavkům na rozšíření a orgánům veřejné moci včetně územních samosprávných celků bylo umožněno zřízovat si bez omezení počtu další datové schránky, zejména pro potřebu jejich vnitřních organizačních jednotek; vždy se však bude jednat o datové schránky orgánu veřejné moci. Dle společné výkladové komise ministerstev vnitra a spravedlnosti nebude možné zřídit orgánu veřejné moci zároveň datovou schránku právnické osoby. Vedle toho bylo umožněno rozšíření datové schránky osoby o funkce datové schránky orgánu veřejné moci, pokud daná fyzická či právnická osoba vykonává působnost v oblasti veřejné správy (nový § 5a ZDS).

Pro účely doručování z toho vyplývá, že předpokladem nezpochybnitelného výsledku musí být nejen správná volba způsobu doručování, ale v případě doručování prostřednictvím datových schránek též volba správné adresy (schránky) adresáta. Důsledky případných vad doručování vzniklých nesprávně vedeným postupem bude muset určit teprve judikatura, nicméně výkladová skupina ministerstev spravedlnosti a vnitra zastává názor, že tyto vady znemožní apriori pouze náhradní doručení fikcí a jinak povedou k určení neúčinnosti doručení pouze tehdy, pokud adresát písemnost neobdržel. Bude-li prokázáno, že adresát písemnost i přes vadu způsobu či adresy obdržel, doručení by mělo být účinné, nemá-li forma zvítězit nad materiálním smyslem a účelem doručování.

3. Doručování dokumentů orgánů veřejné moci prostřednictvím datové schránky

Jak bylo řečeno již shora, orgány veřejné moci doručují prostřednictvím datové schránky – pokud to umožňuje povaha dokumentu a nedoručuje-li se veřejnou vyhláškou nebo na místě – vždy a všem, tj. jak jiným orgánům veřejné moci, tak osobám s datovou schránkou. Povaha písemného dokumentu obvykle umožňuje doručení prostřednictvím datové schránky, výjimkou jsou však např. celé spisy, pokud jsou doposud vedeny v listinné podobě.¹² Výjimkou je též postupování dokumentů či spisů mezi jednotlivými organizacemi

---

¹⁰ K tomu srov. Mates, P., Smejkal, V.: Možnosti elektronické komunikace s orgány veřejné moci, Právní rozhledy 13/2009, str. 463. Autoři správně dovozují, že fyzické osoby mohou mít jednak schránku fyzické osoby, jednak, pokud podnikají, i datovou schránku podnikající fyzické osoby. U orgánů veřejné moci je však jejich text neaktuální, neboť novelou ZDS provedenou zákonem č. 190/2009 Sb. bylo umožněno zřízovat více datových schránek i jim (§ 6 odst. 2 ZDS, v platném znění). Obdobně to platí i pro datové schránky orgánů územních samosprávných celků (§ 7 odst. 2 ZDS, v platném znění).

¹¹ Poslanecký tisk 704/3 a v jeho rámci zejm. pozměňovací návrhy poslance Vladimíra Konička, část D.

¹² Zde by se sice mohlo na první pohled jevit, že i celý spis lze zkonvertovat z listinné do datové podoby a dokonce i OSŘ po souhrnné novele je na zavedení elektronického spisu připraven (viz nový § 40b odst. 1), nicméně k tomu musí dojít postupným a řízeným vývojem, a proto je možnost vedení elektronického spisu

v rámci jejich vnitřních spisových služeb, neboť zde se pojmově nejedná o doručování, nýbrž pouhé předávání či sdílení, ať již dokumentů, nebo jen přístupových práv. Další výjimkou jsou situace, kdy je z bezpečnostních důvodů mezi orgány zavedena jiná forma elektronické komunikace.¹³ Smejkal s Matesem hovoří o dalších výjimkách, kdy povaha dokumentu neumožňuje doručení prostřednictvím datové schránky, pokud dokument není ve formátu podporovaném informačním systémem datových schránek, je v listinné podobě a nelze jej zkonvertovat, jedná se o spustitelnou aplikaci nebo nejde vůbec o dokument (písemnost).¹⁴

Aby bylo prostřednictvím datové schránky vůbec co doručovat, počítají novelizované procesní předpisy s nutností vytvářet elektronické akty orgánů veřejné moci. Pro soudy doplnila souhrnná novela § 40b odst. 3 OSŘ, podle nějž lze vyhotovit elektronický úkon soudu. Takový úkon opatří předseda senátu nebo ten, kdo ho z pověření předsedy senátu nebo podle zákona učinil, svým uznávaným elektronickým podpisem. Další novela OSŘ vyhlášená pod č. 218/2009 Sb. doplnila ještě zjednodušující možnost opatření elektronického úkonu pouze elektronickou značkou soudu. S možností vydávat elektronická rozhodnutí počítá i správní řád v § 69 odst. 3.

Datová zpráva doručená orgánem veřejné moci do datové schránky účastníka má z hlediska účinků stejnou relevanci jako listinný originál, příp. listinný stejnopis či opis, pokud se i v listinné formě zasílá pouze stejnopis či opis.¹⁵ Doručení do datové schránky je z hlediska úrovně formy doručení analogické doporučené zásilce určené do vlastních rukou. Vzhledem k tomu, že zákon o datových schránkách nerozlišuje doručovací postupy při doručování do datových schránek tak, jako to činí procesní předpisy pro účely listinného doručování, lze mít za to, že doručení do datové schránky splňuje nejen náležitosti doporučeného doručení do vlastních rukou (§ 49 OSŘ), ale argumentem *a maiori ad minus* i tzv. doručení jiných písemností (§ 50 OSŘ) a je v tomto ohledu univerzální a jednoduché.¹⁶

U doručování do datové schránky osob se rozlišují okamžik „dodání“, který představuje objektivní technologický příchod datové zprávy do datové schránky osoby, a okamžik „doručení“, který je dán buď okamžikem přihlášení se adresáta do jeho datové schránky, nebo náhradním doručením (fikcí). K tomu dojde marným uplynutím 10 dnů ode dne, kdy byl dokument do datové schránky dodán – v takovém případě se dokument považuje za doručený posledním dnem uvedené lhůty (§ 17 odst. 4 ZDS); to neplatí, vylučuje-li jiný právní předpis náhradní doručení (viz shora, pro tuto otázku platí opačná specialita procesních soudních řádů). Dojde-li k doručení prostřednictvím datové schránky, toto má stejné právní účinky jako doručení do vlastních rukou (§ 17 odst. 6 ZDS). Osoba, pro niž byla datová schránka zřízena, může za podmínek stanovených jiným právním předpisem žádat o určení neúčinnosti doručení (§ 17 odst. 5 ZDS, dtto, opět opačná specialita procesních soudních řádů).¹⁷

Pokud jde o informovanost odesílatele, systém datových schránek jej bude automaticky informovat jak o okamžiku dodání, tak i doručení adresátovi, a to včetně

---

limitována novelizovaným § 26a vyhlášky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění vyhl. č. 168/2009 Sb., tak, že *elektronický spis je možné vést pouze v informačním systému speciálně k tomu určenému*. Takový univerzální systém elektronického spisu doposud neexistuje, byť technická řešení přijímání a odesílání datových zpráv v justici jsou již konstruována tak, aby se v budoucnu mohla stát jeho základem. Rovněž tak společná výkladová skupina ministerstev vnitra a spravedlnosti akceptuje celé listinné spisy jako výjimku z doručování prostřednictvím datových schránek, byť spíše dočasnou.

¹³ Srov. § 17 odst. 7 a § 29 odst. 2 ZDS.

¹⁴ ¹⁴ Mates, P., Smejkal, V.: Možnosti elektronické komunikace s orgány veřejné moci, Právní rozhledy 13/2009, str. 462.

¹⁵ Což je případ zejm. rozhodnutí (dle § 158 odst. 2 OSŘ či § 72 odst. 1 SprŘ se doručuje účastníkům pouze „stejnopis“ rozhodnutí; v trestním řízení dle § 130 odst. 1 TrŘ se doručuje pouze „opis“ – jde však o totéž).

¹⁶ Shodně Mates, P., Smejkal, V.: Možnosti elektronické komunikace s orgány veřejné moci, Právní rozhledy 13/2009, str. 464.

¹⁷ Zejm. § 50d odst. 1 OSŘ, 24 odst. 2 správního řádu.

rozlišení, zda k doručení došlo skutečným přihlášením se do datové schránky, nebo fikcí. Spisové služby orgánů veřejné budou obvykle nastaveny tak, aby tyto informace automaticky zapracovávaly do svých databází a automaticky z nich dovozovaly důsledky typu nabývání právních mocí apod. V resortu justice s tímto řešením počítají všechny základní informační systémy (zejm. ISAS, ISYZ, ISVKS aj.), čímž by měly odbourat dosavadní agendu sledování, evidování a „lepení“ doručenek.

Pokud jde o informovanost adresáta, bylo již shora řečeno, že systém datových schránek umožňuje nastavení notifikace příchozí datové zprávy na zvolený mobilní telefon nebo e-mail. Další výhodou oproti dosavadnímu listinnému doručování je fakt, že ani po uplynutí lhůty pro náhradní doručení nebude zpráva vrácena odesílateli, ale zůstane v datové schránce adresáta. Nicméně datová schránka přesto není koncipována jako archiv a zprávy v ní nezůstanou neomezenou dobu. Správce systému zvolil technologickou dobu 90 dnů, po jejímž uplynutí bude datová zpráva automaticky smazána (v datové schránce bude uchována pouze základní informace o tom, že tam určitá zpráva byla dodána, nicméně bez vlastního obsahu). Adresáti s fungující elektronickou spisovou službou budou obsah své datové schránky automaticky stahovat do svého informačního systému. Menším adresátům, kteří budou přistupovat do datové schránky ručně prostřednictvím webového rozhraní, se doporučuje, aby si došlé zprávy ukládali na vlastní disk.

4. Provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci prostřednictvím datové schránky

Zákon o datových schránkách je zvláštní normou nejen pro účely doručování, ale i činění podání orgánům veřejné moci. Všechny osoby mají právo, pokud mají zpřístupněnou datovou schránku a umožňuje-li to povaha úkonu, provádět úkony vůči orgánům veřejné moci prostřednictvím datové schránky. Taková podání jsou považována za originál a orgán veřejné moci je povinen je přijímat a akceptovat s právními účinky řádného podání. Osoby, které mají datovou schránku osob, mají právo, nikoli však povinnost, činit svá podání jejím prostřednictvím. Uvedené vyplývá z § 2 odst. 1 písm. b) a § 18 odst. 1 ZDS, jež jsou zvláštní vůči právním úpravám podání, aniž by to muselo být v jednotlivých procesních předpisech zmiňováno. Podání učiněné prostřednictvím datové zprávy v systému datových schránek nebude v žádném případě doplňováno dle § 42 odst. 3 OSŘ, a to ani z hlediska formy a přítomnosti podpisu ani z hlediska potřebného počtu stejnopisů.¹⁸

V § 18 odst. 2 ZDS se stanoví, že takové podání má stejné účinky, jako by bylo učiněno písemně a podepsáno, přestože podepsáno nebude, resp. nemusí být. Elektronické dokumenty zaslané prostřednictvím datové schránky jsou jednoznačně identifikovatelné, neboť konkrétní datovou schránku může mít pouze jeden subjekt, jehož identifikaci zajišťují jeho přístupové údaje ke schránce (jméno a heslo, případně i vyšší prvky bezpečnosti vydané na žádost, např. externí certifikát). Zpráva vložená do datové schránky bude automaticky označena časovým razítkem, čímž bude zřejmé, kdy byla daná zpráva vytvořena, tj. zafixována z hlediska svého vzniku a obsahu. Povinnou náležitostí datové zprávy proto není elektronický podpis. To však neplatí, pokud má být v datové zprávě zasílán jako příloha samostatný dokument, např. dohoda či jiný hmotněprávní úkon, který musí být podepsán více účastníky, nebo rozhodnutí, které musí být podepsáno dle procesních předpisů.¹⁹

Nejde však pouze o samotné podání. Zákon o datových schránkách obsahuje významné ustanovení, které se jako speciální použije i na přílohy podání, a to v § 20 odst. 3,

---

¹⁸ Ostatně fakt, že elektronická podání se činí pouze jediným stejnopisem, stanovila bez větší pozornosti justice již malá novela OSŘ č. 123/2008 Sb., kterou byl s účinností od 1. 7. 2008 zaveden do civilního procesu elektronický platební rozkaz. Tamtéž bylo stanoveno, že i všechny přílohy lze podat elektronicky (§ 42 odst. 4 in fine OSŘ).

¹⁹ Např. § 40b odst. 3 OSŘ.

podle nějž *má-li být podle jiného právního předpisu předložen dokument v listinné podobě správnímu orgánu, nebo soudu anebo jinému státnímu orgánu, zejména aby byl užit jako podklad pro vydání rozhodnutí, je tato povinnost splněna předložením jeho výstupu.* Podle tohoto ustanovení lze zaslat elektronicky konvertovanou verzi písemnosti všude tam, kde doposud bylo nutno předkládat její listinný originál (tato se bude pro potřeby elektronického zasílání příkládat k datové zprávě jako její příloha). Citované ustanovení se přitom netýká pouze provádění úkonů prostřednictvím datové schránky, ale platí obecně i pro podání učiněná e-mailem, příp. doručená v datové podobě soudu na fyzickém nosiči dat.

U provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci dle § 18 ZDS se na rozdíl od doručování osobám dle § 17 ZDS nerozlišují okamžik „*dodání*“ a „*doručení*“ zprávy. Vychází se zde z toho, že stát, který se rozhodl datové schránky zákonem zřídit, musí být schopen reagovat objektivně na dodání zprávy do datové schránky své organizační složky, a proto okamžik doručení nastává již okamžikem dodání.

Tento závěr je nepochybně správný, neboť směřuje k právní jistotě osob, které podání činí a které po jeho dodání do datové schránky orgánu veřejné moci nemají žádné další dispozice, jak doručení ovlivnit.²⁰ Osoby činící podání prostřednictvím datové schránky tedy splní své procesní i hmotněprávní lhůty již pouhým dodáním do datové schránky orgánu veřejné moci (o čemž jim systém s odezvou v řádu sekund vygeneruje potvrzení). Z tohoto pohledu není rozhodné, kdy konkrétně se pak orgán veřejné moci nebo jeho spisová služba přihlásí do datové schránky, kdy jí vybere, seznámí se s obsahem zprávy apod. Nicméně měl by tak učinit co nejdříve, protože okamžik doručení dodáním do schránky zakládá počátek běhu lhůt pro jeho navazující úkony, k nimž je dle jiných zákonů povinen.²¹ Vybírá-li orgán veřejné moci datovou schránku pomocí spisové služby, bude interval automatického zjišťování nově doručených zpráv nastaven obvykle s krátkou periodicitou.

5. Detail řešení v justici

Technické řešení v justici počítá s tím, že elektronická podatelna bude činit prověrku datové schránky každé organizace resortu s frekvencí v řádu minut, 24 hodin denně, 7 dnů v týdnu. Jakmile zjistí příchod nové datové zprávy do datové schránky, automaticky zahájí její stahování na příslušný soud či státní zastupitelství, kam jí dodá v řádu desítek minut.²²

Datovou zprávu doručenou na elektronickou podatelnu konkrétního soudu příslušná pracovnice uloží do provozního informačního systému (ISAS, ISVKS aj.) k jejímu následnému snadnému využití a propojení s ostatními relevantními dokumenty. Současně obsah elektronického dokumentu vytiskne a založí do spisu. Dalším účastníkům bude rozesílána dle způsobu doručování buď elektronická verze uložená v provozním systému soudu, nebo listinná verze, nicméně u té se bude jednat o obyčejnou, tj. nekonvertovanou verzi daného dokumentu (stejně jako i dnes obvykle postačuje zaslat dalším účastníkům kopii). Pravost dokumentu, bude-li zpochybňována, bude dále ověřována v průběhu řízení. V případě, že bude účastník namítat neautenticitu dokumentu, může daný soud pro účely jednání dokument zkonvertovat.

V tomto kontextu bylo též uvažováno, zda pro založení vytištěné datové zprávy do stávajícího listinného spisu je třeba dokumenty přijaté prostřednictvím datové schránky

²⁰ Srov. náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 750/06 ze dne 6. 6. 2007, kde byl dovozen obdobný závěr i pro podání učiněná prostřednictvím e-mailu.

²¹ Tato situace je kritická zejm. u předběžných opatření dle § 76a, 76b OSŘ s lhůtou pro rozhodnutí v trvání 24, resp. 48 hodin a ve vazebních věcech. Ve správním právu takto krátké lhůty nejsou, patrně nejkratší třídní lhůta je pro případné rozhodnutí o zákazu shromáždění dle § 11 zákona č. 84/1990 Sb.

²² Prodleva je zde pouze technologického rázu, než datová zpráva projde bezpečnostními systémy (firewal, antivir, záloha do bezpečného úložiště) a než bude přenesena v rámci kapacity datových linek. Dle schváleného zadání činí maximální hodnota prodlevy 30 minut.

konvertovat. Konverze je nový pojem, který se do zákona č. 300/2008 Sb. zavádí v § 22. Jedná se o převedení dokumentu v listinné podobě do elektronického dokumentu a naopak určitým autorizovaným postupem. Tzn. pomocí tiskárny nebo skeneru se vytvoří dokument v patřičné formě, tento dokument musí být následně ověřen co do shody obsahu s originálem a poté opatřen ověřovací doložkou. Takový dokument má stejné právní účinky jako ověřená kopie dokumentu. Proces konverze je ovšem složitější než samotný tisk/sken, příp. opatřování jednoduchým razítkem. Nejenom z tohoto důvodu se po dohodě s představiteli justice došlo k závěru, že konverze dokumentů do spisu není obecně nutná, pokud existují a jsou bezpečně uloženy originální podání v elektronické podobě, které je možné kdykoli dohledat pro případ, že by pravost dokumentu byla v průběhu řízení zpochybňována.²³

Pro opačný směr doručování od soudu účastníkům řízení prostřednictvím datové schránky je rovněž nutno vytvořit technické a organizační postupy. Vzhledem k prioritě doručování datových zpráv bude muset soud před každým odesláním písemnosti ověřit, zda adresát má zřízení datovou schránku, teprve posléze může přistoupit k dalším způsobům doručování. K ověřování bude docházet automaticky, provozní informační systém soudu (ISAS, ISVKS) bude sám na základě existujících údajů o osobách zjišťovat, zda mají zpřístupněnou datovou schránku.²⁴

Již dříve bylo řečeno, že soudy mohou od účinnosti souhrnné novely vyhotovovat své akty i v elektronické podobě (nový § 40b odst. 1, 3 OSŘ). To však ještě neznamená, že začnou od 1. 7. 2009 automaticky vydávat originály svých rozhodnutí elektronicky. Novela jednacího řádu pro okresní a krajské soudy, provedená vyhláškou č. 168/2009 Sb. zavádí na základě zmocnění v OSŘ nový § 21b, podle nějž *soud vyhotovuje rozhodnutí v té podobě, v jaké je veden spis. Opis (stejnopis) rozhodnutí se vyhotovují v listinné nebo v elektronické podobě podle způsobu doručování účastníkům nebo jiným osobám.* Tímto způsobem je zajištěna přechodná kombinace obou forem písemností, listinné i elektronické. Soudní spis je doposud veden v listinné podobě, a proto bude originál rozhodnutí soudu i nadále vyhotovován na papíře, podepisován fyzicky soudcem a zakládán do listinného spisu. Nicméně pokud má být rozhodnutí doručeno účastníku s datovou schránkou, bude soudem vyhotoven a zaslán mu elektronický stejnopis. Nebude se jednat o konverzi ve smyslu § 22 ZDS, ale o elektronicky vyhotovený úkon soudu ve smyslu § 40b odst. 3 OSŘ ve znění souhrnné novely.²⁵

Tento stejnopis bude možno konvertovat, pokud se účastník bude nadále chtít prokazovat listinnou verzí. V případě dalšího zaslání jiným orgánům veřejné moci však bude moci být vždy použito tohoto elektronického stejnopisu.²⁶

Pokud bude účastník žádat o vyznačení doložky právní moci a vykonatelnosti na daný dokument, má teoreticky dvě možnosti. Buďto si opatří zkonvertovanou verzi dokumentu (tuto na žádost vystaví jakékoliv kontaktní místo veřejné správy, tzv. Czech point), na kterou si nechá doložku vyznačit na soudu jako je tomu dnes u listinných stejnopisů rozhodnutí.

²³ Tento výklad podporuje i novelizovaný zákon o archivnictví a spisové službě v § 69a odst. 4 a § 65 odst. 1 zákona č. 499/2001 Sb. o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ Systém bude navázán i na centrální evidenci obyvatel, odkud bude získávat potřebné údaje.

²⁵ Elektronický stejnopis je pochopitelně možné vytvářet i konverzí z listinného originálu, nicméně u všech dokumentů, které vznikají primárně již v elektronické podobě (obvykle v textovém editoru), bude elektronický stejnopis vyhotovován softwarovou aplikací přímo z datového souboru jeho převodem do formátu .pdf.

²⁶ Podle § 40b odst. 3 zákona č. 99/2003 Sb. musí být každý elektronický stejnopis opatřen elektronickým podpisem toho, kdo jej vyhotovil, tzn. že každý zapisovatelka by měla mít svůj certifikát, kterým bude podepisovat. Pozměňovacím návrhem § 40b, který byl již schválen Senátem, bude umožněno, aby byly dané dokumenty označovány elektronickou značkou. Tato by měla být jediná na celý soud, nicméně její technické nastavení je schopné zjistit, kdy který zaměstnanec soudu danou značku použil. Protože daná změna ještě nebyla definitivně odsouhlasena, projektant systému komunikace prostřednictvím datových schránek momentálně připravuje verzi, kdy se stejnopisy budou podepisovat elektronickými podpisy. Použití elektronický značek se předpokládá jako upgrade systému v brzké budoucnosti.

Praktičtější však bude, když požádá soud (může samozřejmě opět elektronicky bez nutnosti návštěvy soudu), a ten mu pošle další verzi stejnopisu, kde již bude vyznačena příslušná doložka.²⁷

6. Zahájení provozu datových schránek

Přestože ZDS byl publikován ve Sbírce zákonů již v polovině srpna loňského roku, rozsah a technická náročnost projektu způsobily, že některé aspekty fungování datových schránek se vyjasňovaly až poslední měsíce před účinností zákona. Zřejmě proto se ZDS stal v květnu 2009 v Poslanecké sněmovně terčem několika ataků na odklad účinnosti, z nichž nakonec uspěl pozměňovací návrh poslance Krupky, podporovaný Ministerstvem vnitra (i spravedlnosti), který „ostrý náběh“ doručování do datových schránek poněkud zpomaluje, rozfázovává jej do dalších čtyř měsíců, a to až do počátku listopadu tohoto roku.²⁸ Do té doby budou mít sice povinné subjekty zřízenou svoji datovou schránku, tato bude ovšem zpřístupněna až po prvním přihlášení se subjektu do datové schránky, nebo nejpozději dnem 1. 11. 2009. Toto přechodné období umožní aktivovat datové schránky na základě projevu vůle dle připravenosti každého uživatele.

Pro justici byl schválen základní harmonogram, podle nějž již v červenci došlo ke spuštění pilotních provozů datových schránek na Krajském soudu v Hradci Králové a na Obvodním soudu pro Prahu 9 a Obvodním státním zastupitelství pro Prahu 8 v areálu Na Míčáncích. V srpnu bude rozšířen o ověřovací provoz na dalších 10–20 organizací. V průběhu září a října dojde k plošnému nasazování a dne 23. 10. 2009 by měly být v plném provozu všechny datové schránky v resortu. Podrobný harmonogram bude postupně upravován a v předstihu zveřejněn na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti tak, aby nejen resortní složky, ale i široká veřejnost věděla, kdy s kterým soudem či státním zastupitelstvím započne komunikace pomocí datových schránek.

Při zahajování provozu datových schránek orgánů veřejné moci (nejen v justici) dojde k situacím, kdy soukromé osoby budou mít zřízenou datovou schránku dříve, než orgány veřejné moci. Tato situace mohla nastat již při původním znění ZDS v důsledku toho, že datovou schránku osob zřídí Ministerstvo vnitra do 3 dnů od podání žádosti, zatímco datovou schránku orgánů veřejné moci zřídí až do 90 dnů od účinnosti zákona. Pozměňovací návrh k ZDS, kterým byla schválena možnost postupné aktivace datových schránek až k 1. 11. 2009, se tento přechodně nerovnovážený stav ještě mírně (nejméně o měsíc) prohloubil. Problém může nastat v tom, že osoby, které si zřídí datovou schránku před 1. 11. 2009, nemohou mít do uvedeného dne jistotu, že do ní bude doručováno. Vzhledem k tomu, že v systému datových schránek lze doručovat pouze mezi datovými schránkami navzájem, je existence datové schránky „na obou koncích drátu“ podmínkou sine qua non tohoto způsobu doručování. Tímto problémem se zabývala i společná výkladová skupina ministerstev vnitra a spravedlnosti, který nemohla uzavřít jinak, než že do data 1. 11. 2009 nevzniká osobám majícím datovou schránku obecné subjektivní právo na to, aby jim bylo všemi orgány veřejné moci doručováno do datové schránky, neboť tomuto právu neodpovídá jejich zákonná povinnost; ta dle výslovné vůle zákonodárce nastane až 1. 11. 2009.

IV. Doručování listinných zásilek

²⁷ Viz § 24 odst. 3 vyhl. č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění vyhl. č. 168/2009 Sb.

²⁸ Obsažen v přímé novele ZDS, která je součástí zákona č. 190/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Jak již bylo uvedeno dříve, souhrnná novela OSŘ kromě doručování veřejnou datovou sítí zavádí nová pravidla i pro doručování listinných zásilek. A nejde o změnu kosmetickou. Jedná se o komplexní reformu listinného doručování, která zcela zrušila všechna dosavadní ustanovení občanského soudního řádu o doručování a nahradila je novými. Kromě toho, že mění zákonné pořadí způsobů doručování, zavádí i další novinky, které by měly proces doručování zjednodušit a zrychlit.

Právní úprava doručování byla až do účinnosti souhrnné novely příliš kasuistická a nepružná. Bylo přehnaně rozlišováno, jakému typu adresáta se doručuje, a od toho se odvíjely další postupy. Z právní úpravy nicméně jasně nevyplýval princip odpovědnosti adresáta za vlastní poštu a za dodržování podmínek pro účinné doručování ze strany státu, přestože i v minulosti existoval právní základ pro povinnost udržovat aktuální adresu trvalého pobytu.²⁹ Nicméně z neplnění této povinnosti nevyplývaly pro občany žádné následky.³⁰ Široké možnosti, jak zpětně napadnout účinnost náhradního doručení na adresu trvalého pobytu fyzické osoby či sídla právnické osoby a nutnost pátrání soudu po adrese, kde se adresát písemnosti skutečně zdržuje, nepřispívalo k efektivitě řízení a tím ani právní jistotě.

Souhrnná novela OSŘ má za cíl procesní postupy pro doručování zjednodušit, zavést základní principy odpovědnosti adresátů za přebírání zásilek, obřemenit soudy od povinnosti dokazovat aktuální adresu pobytu adresáta. Základním a nejjednodušším způsobem doručování je doručování při jednání nebo jiném soudním úkonu. Nelze-li takto doručit, doručí soud písemnost prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky. Není-li ani toto doručování možné, doručí se prostřednictvím doručujícího orgánu nebo účastníkem řízení nebo jeho zástupcem.

Souhrnná novela OSŘ tedy uzákoňuje nové 2 způsoby doručování prostřednictvím datové schránky a účastníka řízení nebo jeho zástupce, dále zavádí princip povinné doručovací adresy, rozšiřuje možnosti výběru adresy pro doručování o adresu datové schránky a adresu pro listinné doručování zapisovanou do evidence obyvatel odlišnou od adresy trvalého pobytu, zavádí nový institut vhození do schránky namísto vracení nedoručených zásilek odesílateli, zjednodušuje doručováním sjednocením lhůt pro uložení a vznik fikce doručení a omezuje možnost vyslovení neúčinnosti doručení kvalifikovaným důvodem.

Doručování ovšem není záležitostí pouze občanského soudního řízení, ale komplexní problematikou prostupující většinou justičních agend v širším smyslu. Změny provedené v občanském soudním řádu se přiměřeně, příp. obdobně promítnou i v jiných řízeních, zejm. v trestním a exekučním, příp. v insolvenčním, v postupech notáře jako soudního komisaře v rámci řízení o dědictví, v soudním řízení správním, v řízení před Ústavním soudem aj. V rámci jednoho sněmovního tisku byly navíc novelizovány rovněž další procesní předpisy, a to správní a daňový řád, které v určitých aspektech sjednocují doručovací postupy s OSŘ.

Vzhledem k tomu, že se jedná o zcela nové postupy doručování, vyžádaly si tyto rovněž zhotovení nových vzorů obálek, které by odpovídaly zákonné dikci. V rámci tohoto textu se zde proto budeme věnovat nejen výslovným změnám v zákoně, ale i relevantním podzákonným předpisům včetně nové instrukce Ministerstva spravedlnosti o vzorech obálek pro doručování a detailně popíšeme postupy při jednotlivých typech doručování.

Všechny tyto novinky budou analyzovány na následujících řádcích.

---

²⁹ Pro fyzické osoby stanovil tuto povinnost § 10 odst. 5 zákona č. 131/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), v platném znění: „Změnu místa trvalého pobytu občan ohlásí ohlašovně v místě nového trvalého pobytu.“

³⁰ Přestupkem podle § 17d zákona o evidenci obyvatel je pouze předložení nepravdivých údajů nebo nesplnění povinností, které osobě uložil správní orgán, nikoli však pouhá absence aktivní součinnosti, kterou osobám ukládá zákon.

1. Nové způsoby doručování, jejich pořadí a adresy pro doručování

Souhrnná novela doplnila dosavadní způsoby doručování o doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky a doručování účastníkem řízení nebo jeho zástupcem. Současně mění i pořadí způsobů doručování, které musí soud respektovat (§ 45 OSŘ). Jednotlivým způsobům doručování odpovídají zákonem stanovené adresy pro doručování, proto budou způsoby a adresy pojednány v tomto oddíle společně. Zákonná posloupnost způsobů doručování je následující:

1.1. Doručení při jednání (§ 45 odst. 1 OSŘ)

Prvním způsobem k doručení písemnosti je doručení soudem při jednání nebo jiném soudním úkonu. Tento způsob zůstává, pokud je možné takto doručit, jak z důvodu rychlosti, tak z důvodů procesně-ekonomických i nadále zachován jako prioritní. Soud může využít i jiné řízení, jehož se osoba, které je potřeba doručit, účastní (například je předvolána jako svědek, atp.) a doručit jí při této příležitosti. Je-li doručováno při jednání, není nutno přesně definovat adresu pro doručování. Přesto OSŘ v ustanovení o adresách pro doručování tento způsob reflektuje, když uvádí, že adresátu lze doručit na kterémkoliv jiném místě, na němž bude zastížen.

1.2. Doručení do datové schránky (§ 45 odst. 2 věta první OSŘ)

Pokud nelze takto doručit, soud doručuje prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky. Adresou pro doručování prostřednictvím veřejné datové sítě je adresa datové schránky evidovaná podle zvláštního právního předpisu.³¹ Doručování do datové schránky je v pořadí druhým způsobem doručování a jeli možné, nemůže být nahrazeno níže uvedenými způsoby, a to ani, kdyby o to účastník požádal.³²

1.3. Doručení na adresu sdělenou soudu (§ 45 odst. 2 věta druhá OSŘ)

Pouze v případě, že doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky není možné, doručuje soud na žádost adresáta na jinou *ad hoc* jím vybranou a sdělenou domovní nebo elektronickou adresu. Jedná se o případy, kdy o doručování na tuto adresu účastník sám požádá přímo při soudním řízení a sdělí takovou adresu soudu. V případě jiné elektronické adresy (e-mailu) je navíc vyjádřena v § 46 odst. 2 OSŘ jistá preference elektronické formě, neboť pro její využití není soud odkázán pouze na žádost adresáta, nýbrž může tento způsob doručování využít i z vlastní iniciativy a postačí, pokud s tím adresát vysloví souhlas.

V obou případech není relevantní, zda se adresát na sdělené adrese skutečně zdržuje a zda na ní bude přebírat zásilky. Odpovědnost za vlastní volbu adresy pro doručování nese pochopitelně sám, a proto u zásilek, u nichž není vyloučeno náhradní doručení, dojde k náhradnímu doručení na sdělené adrese vždy, i když si adresát zásilku nevyzvedne.

Podmínkou využití tohoto způsobu doručení je sice výslovná žádost či alespoň prokazatelný souhlas adresáta, nicméně ani pak mu nevzniká na doručování na sdělenou adresu právní nárok.³³ K tomuto způsobu doručování soud přistupuje zejména, může-li to

³¹ § 46 odst. 1 OSŘ a zákon č. 300/2008 Sb. (zákon o datových schránkách).

³² U osob, které mají zřízenou datovou schránku povinně, by možnost vyloučení tohoto způsobu doručení volbou jiné doručovací adresy zcela narušila koncepci obligatornosti komunikace prostřednictvím datových schránek. Osoby, které mají zřízenou datovou schránku dobrovolně, mohou doručování do ní vyloučit jejím znepřístupněním, čímž se jim otevře třetí možnost doručování v pořadí, a to na jinou jimi zvolenou adresu.

³³ Prostor pro uvážení soudu je zde ponechán úmyslně, neboť v rámci zvolené adresy by si účastník mohl zvolit i velmi obtížně dosažitelnou adresu, a pokud by tento způsob doručování mohl vnutit soudu, mohlo by to významně ohrozit plynulost soudního řízení a záměry tvůrců novely.

příspět k urychlení řízení. Ustanovení § 46a odst. 2 OSŘ upřesňuje další podmínky, za nichž může adresát požádat o doručování na jinou adresu, tedy, pokud to nevyklučuje zákon nebo povaha věci.

Sdělenou domovní adresou může být adresa jakékoli existující nemovitosti či místa v České republice, kterému lze přiřadit poštovní adresu.³⁴ Nemáme tím na mysli pouze adresu domácnosti (bytu) adresáta, naopak může se jednat o jakékoli místo, kde mu doručování vyhovuje, např. adresu do zaměstnání aj. Sdělenou elektronickou adresou může být prakticky pouze e-mailová adresa. Kvůli potřebě řádného potvrzení o doručení na sdělenou elektronickou adresu musí adresát uvést soudu akreditovaného poskytovatele certifikačních služeb, který mu vydal kvalifikovaný certifikát k předmětné e-mailové adrese, případně platný certifikát předložit.³⁵ Adresát je v řízení povinen bez zbytečného odkladu soudu sdělit změny veškerých skutečností významných pro doručování na sdělenou adresu, tyto změny jsou vůči soudu účinné, jakmile mu byly adresátem oznámeny. Nutno ovšem znovu podotknout, že volbou tohoto způsobu doručování nelze, v dle § 45 odst. 2 OSŘ, vyloučit předchozí doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky.

1.4. Doručení prostřednictvím doručujícího orgánu, účastníka řízení nebo jeho zástupce (§ 45 odst. 3 OSŘ)

Není-li možné doručit žádným ze způsobů popsaným výše, doručuje se prostřednictvím doručujícího orgánu, nebo nově též prostřednictvím účastníka řízení nebo jeho zástupce. Zákonem připuštěné doručující orgány jsou vyjmenovány v § 48 OSŘ a vedle provozovatelů poštovních služeb jimi jsou též soudní doručovatelé, orgány Justiční stráže a soudní exekutoři. Výběr doručujícího orgánu záleží na ekonomickém uvážení odesílatele, soudy využívají dle okolností všechny. Doručování prostřednictvím účastníka řízení nebo jeho zástupce je popsáno v § 50e OSŘ. Toto ustanovení vychází z myšlenky, že prvořadým zájmem účastníka je, aby byla písemnost jeho odpůrci řádně doručena. Právní úprava proto umožňuje soudu pověřit účastníka či jeho zástupce doručením písemnosti, pokud o to sám požádá. Úspěšné doručení je nutno vykázat písemným potvrzením s datem doručení a podpisem adresáta. V případě odmítnutí přijetí adresátem nebo nepodaří-li se takto doručit, písemnost se vrací soudu a je nutno zvolit jiný způsob doručení. Jedná se tedy pouze jeden ze způsobů doručení, který může urychlit doručení při dobrovolné součinnosti všech stran, ale nemůže vést k silovým řešením v podobě fikce náhradního doručení. Jeho realizace je zcela na úvaze soudu, který k ní nepřistoupí, pokud by dovozoval kolizi zájmů účastníků.

Základem doručování prostřednictvím doručujícího orgánu je tzv. „povinná doručovací adresa“ upravená v § 46b OSŘ. V návaznosti na to pak dochází k přesunu odpovědnosti za správnost adresy určené pro doručování na účastníky soudního řízení. U zásilek, u nichž není vyloučeno náhradní doručení, dojde k náhradnímu doručení na povinné doručovací adrese vždy, i když si adresát zásilku nevyzvedne. Doručování prostřednictvím doručujícího orgánu, účastníka řízení nebo jeho zástupce je po novele zbytkový způsob doručování, který se použije jako poslední možnost, nejde-li doručit při úkonu, nemá-li adresát datovou schránku a nesdělil-li soudu ani jinou ad hoc adresu pro doručování.

Jednotlivé způsoby doručování včetně jejich pořadí a jim odpovídající adresy pro doručování shrnuje následující tabulka.

³⁴ Požadavek zvolené adresy v České republice vyplývá z návěti § 46b OSŘ.

³⁵ Viz § 46 odst. 2 OSŘ. Potřeba zaslání výslovného potvrzení o doručení zprávy na e-mailovou adresu adresáta vyplývá z § 47 odst. 2 OSŘ. Potvrzení musí být odesláno do tří dnů a musí být opatřeno zaručeným elektronickým podpisem původního adresáta. V opačném případě je doručení neúčinné, a soud přistoupí k dalšímu způsobu doručování. Doručování prostřednictvím e-mailu je tedy obdobné předchozí úpravě v § 45f OSŘ, ve znění do 30. června 2009.

způsob doručování

1. při jednání nebo jiném soudním úkonu
není-li to možné, pak
2. do datové schránky
není-li to možné, pak
3. na jinou adresu,
nebo elektronickou adresu
není-li to možné, pak
4. prostřednictvím doručujícího orgánu
nebo účastníka řízení či jeho zástupce

adresa pro doručování

- kdekoliv bude adresát zastižen³⁶
- datová schránka
- sdělená domovní adresa v ČR
nebo e-mailová adresa
- povinná doručovací adresa
dle § 46b OSŘ

2. Povinná doručovací adresa (§46b OSŘ)

Úpravou tzv. „povinné doručovací adresy“ se myslí taxativní výčet adres pro doručování prostřednictvím doručujícího orgánu, účastníka řízení nebo jeho zástupce uvedený v § 46b OSŘ. Do tohoto ustanovení byl souhrnnou novelou koncentrován popis povinných adres všech typů subjektů, jimž může být v občanském soudním řízení doručováno a které vykazují taková specifika, že si vyžadují samostatnou úpravu. Toto jediné ustanovení nahrazuje předchozích 13 ustanovení v § 46–48i OSŘ ve znění platném do 30. 6. 2009. O „povinné“ adrese se hovoří proto, že je až poslední možností, kam bude soud doručovat, ale adresát se na ní nemůže doručení vyhnout.³⁷

„Povinnou“ doručovací adresou u fyzické osoby může být předně adresa evidovaná v informačním systému evidence obyvatel, kterou si daná osoba zvolila k doručování písemností.³⁸ V evidenci obyvatel se na žádost občana vede údaj o adrese, na kterou mu mají být doručovány písemnosti. Jde o novinku, kterou může občan využít a která rozšiřuje možnosti jeho volby adresy pro doručování dle jeho potřeb. Adresát si tuto adresu zvolí v případě, že nechce, příp. nemůže přebírat zásilky v místě trvalého bydliště a zároveň nechce jen kvůli přebírání poštovních zásilek adresu trvalého bydliště měnit. V případě zvolené adresy není relevantní, zda se adresát na tomto místě skutečně zdržuje či nikoliv. Zvolením této adresy a jejím uvedením do evidence obyvatel se má za to, že na tomto místě adresát může

³⁶ § 46a odst. 1 in fine OSŘ. Tuto možnost lze samozřejmě využít i při dalších způsobech listinného doručování. Zákodárce se tím snaží nezamezit nejjednoduššímu způsobu doručování, kdy lze doručovat v případě, že daná osoba bude jednoduše přistižena a zabránit tak jejím případným námitkám, že nebylo doručeno na příslušném místě, a tudíž je doručení neúčinné.

³⁷ Uvědomujeme si, že nemožnost vyhnout se doručení na „povinné adrese“ neplatí kvůli přetrvávajícímu institutu vyslovení neúčinnosti doručení absolutně, ale setrváváme na „marketingovém“ označení, které zvolilo Ministerstvo spravedlnosti. Pozoruhodný byl dopad takto zvýrazněné povinnosti, neboť média zaplavila veřejnost varováními o nebezpečí náhradního doručení, na němž se ovšem vůbec nic nezměnilo. Náhradní doručení znal občanský soudní řád již od počátku své účinnosti z 1. dubna 1964, stejně jako dřívější správní řád č. 71/1967 Sb., a to v jednotné lhůtě 3 dnů od uložení. Od 1. ledna 2001 došlo k prodloužení lhůty předcházející náhradnímu doručení u zásilek určených do vlastních rukou na 10 dnů, stejně jako v novém správním řádu č. 500/2000 Sb. Od té doby nedošlo ohledně náhradního doručení k žádné změně. Zdá se však, že většina veřejnosti si možnost náhradního doručení uvědomila právě až v souvislosti s informační kampaní ministerstva o jiných změnách v doručování. I to lze považovat za přínos...

³⁸ Tato možnost v předchozí právní úpravě neexistovala. Na rozdíl od jiné adresy pro doručování dle § 45 odst. 2 a § 46 odst. 2 OSŘ, kterou si může vybrat a sdělit soudu kterýkoli účastník ad hoc až v průběhu soudního řízení, je zvolená adresa pro doručování dle § 46b písm. a) věta před středníkem relativně stabilní adresou, kterou si může zvolit pouze fyzická osoba a nechat si jí zapsat do evidence obyvatel bez jakékoli vazby na konkrétní soudní řízení. Souhrnná novela doplnila tuto možnost v rámci doprovodné novely zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel) do jeho nového ustanovení § 10b. Pokud soud doručuje prostřednictvím doručujícího orgánu, účastníka řízení nebo jeho zástupce, je povinen zjišťovat, zda adresát má v evidenci obyvatel zapsanou adresu pro doručování a pokud ano, využít jí přednostně před adresou trvalého pobytu.

účinně přebírat zásilky, a v případě, že zásilku nepřebere, nastává zde po uplynutí zákonných podmínek fikce doručení (samozřejmě opět není-li náhradní doručení u konkrétní písemnosti vyloučeno).

Nemá-li fyzická osoba evidovanou zvolenou adresu pro doručování, doručuje se jí na adresu místa trvalého pobytu, a to opět i v případě, že se na ní adresát nezdržuje. Povinnou doručovací adresou v pravém slova smyslu je tedy adresa trvalého bydliště fyzické osoby dle evidence obyvatel. Adresa trvalého pobytu je univerzální zbytkovou adresou fyzických osob ve zbytkovém způsobu doručování, tj. použije se vždy, nelze-li využít jiný způsob doručování ani jinou doručovací adresu.

Zodpovědné za správnost a aktuálnost údajů v informačním systému evidence obyvatel je Ministerstvo vnitra. Zákon o evidenci obyvatel stanoví všem správním orgánům, soudům i právnickým a fyzickým osobám povinnost poskytnout ministerstvu k plnění tohoto úkolu potřebnou součinnost předáváním aktualizovaných údajů vedených v informačním systému a poskytováním údajů vyžádaných ministerstvem. Díky této povinnosti, jakož i díky předchozím možnostem volby jiných způsobů doručování a jiných adres spojil zákonodárce se zbytkovou adresou trvalého pobytu předpoklad, že za přebírání zásilek na ní odpovídá výhradně adresát. Adresát po novele již nemůže zpochybnit náhradní doručení na povinné doručovací adrese pouhým tvrzením, že se na tomto místě v době doručování a v době uložení nezdržoval, i kdyby to snad byla pravda. Možnost vyslovení neúčinnosti doručení samozřejmě zůstává zachována, ale je svázána s věcnými důvody (viz dále).

Zvláštní povinnou adresu pro doručování mají fyzické osoby podnikající a fyzické osoby omezené na svobodě. U podnikající fyzické osoby je adresou pro doručování adresa místa podnikání nebo adresa zástupce pro doručování uvedená ve smlouvě, ve sporu z této smlouvy; má-li podnik fyzické osoby organizační složku, i adresa sídla organizační složky. U fyzické osoby ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě je adresou pro doručování adresa věznice, v níž vykonává trest nebo vazbu. U fyzické osoby v zařízení pro výkon ochranného opatření zabezpečovací detence, ústavní nebo ochranné výchovy je adresou pro doručování adresa tohoto zařízení.

U právnických osob, orgánů veřejné moci a fyzických osob vykonávajících profesionální právní povolání, pokud se jim doručuje z titulu jejich profese, je povinnou adresou pro doručování adresa jejich sídla. Tak je tomu u všech právnických osob, advokátů, notářů a soudních exekutorů³⁹, patentových zástupců, insolvenčních správců, státního zastupitelství a správních úřadů. U státu je povinnou doručovací adresou adresa sídla příslušné organizační složky státu, v případě Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových adresa jeho příslušného územního pracoviště. U obcí, měst a krajů je povinnou adresou adresa sídla obecního, příp. městského úřadu či magistrátu a adresa sídla krajského úřadu, příp. Magistrátu hlavního města Prahy. Adresa těchto úřadů však bude obvykle shodná s adresou územních samosprávných celků jako takových.

Zároveň je nutno upozornit na skutečnost, že v občanském soudním řádu definovaná povinná doručovací adresa pro stát, obce, města, kraje, správní orgány, notáře a soudní exekutory je v něm uvedena pouze jako záložní varianta, neboť všechny tyto subjekty jsou od účinnosti zákona č. 300/2008 Sb. povinnými uživateli datových schránek.⁴⁰

---

³⁹ U notářů a soudních exekutorů sice § 46b písm. g, h) OSŘ nehovoří o „sídle“, ale o jejich „kanceláři“, nicméně z příslušných ustanovení notářského a exekučního řádu vyplývá, že jde o totéž, resp. že kancelář notáře či exekutora musí být otevřena vždy v jejich sídle [§ 12 odst. 1 notářského řádu; § 15 odst. 2 písm. d) exekučního řádu].

⁴⁰ Povinná doručovací adresa stanovená v jejich sídle se proto může uplatnit pouze během přechodného období, tj. do aktivace datových schránek jednotlivých povinných subjektů, k níž dojde nejpozději dne 1. listopadu 2009, případně později jen při technické či jiné poruše, která by znemožňovala doručení do datové schránky.

3. *Sjednocení lhůt pro uložení s okamžikem náhradního doručení*

Podle právní úpravy v OSŘ před účinností zákona č. 7/2009 Sb. existovaly různé délky lhůt pro uložení písemnosti na poště (15 dní) a lhůt, od kterých se odvíjel moment, od kterého se mělo za to, že bylo účinně doručeno, tzv. fikce doručení (10 dní v případě zásilek určených do vlastních rukou, nebo 3 dnů v případě jiných zásilek).⁴¹ V praxi tak docházelo k nežádoucímu stavu, že předmětná zásilka stále ještě ležela na poště k vyzvednutí adresátem s tím, že se ale již mělo za to, že došlo k faktickému doručení, tzn. právní účinky související s doručením (například běh odvolacích lhůt) již byly dávno aktivovány.

Současná právní úprava se snaží tuto nejasnost upravit, a to tak, že doba k uložení v případě doručování písemností do vlastních rukou a doba, po které nastává fikce doručení u písemností, kde není náhradní doručení vyloučeno, splývají v jeden okamžik. Písemnost doručovaná do vlastních rukou s možností náhradního doručení se považuje za doručenu po uplynutí 10 dní, stejná lhůta byla nově uzákoněna i pro ukládání písemností u doručujícího orgánu. U jiných písemností tento problém zaniká zcela, neboť ty se po novele neukládají vůbec, ale doručují se přímo vhozením do schránky. Nově by tak nemělo docházet k situacím, kdy si adresát přijde k poštovnímu doručovateli vyzvednout zásilku, která již bude považována několik dní za platně a účinně doručenu.

Ke sjednocení lhůt však nedošlo pouze v rámci postupu dle občanského soudního řádu. Lhůta 10 dnů pro uložení a pro vznik účinků náhradního doručení posledním dnem lhůty se od 1. července 2009 stala univerzální sjednocenou lhůtou, neboť se jí v rámci doprovodných novel podařilo stejně jako v OSŘ nakonfigurovat i do správního řádu⁴². O totéž se autoři pokoušeli i v daňovém řádu, kde však při projednávání souhrnné novely narazili na odpor Ministerstva financí. Záměr však přetrvál a podařilo se jej prosadit v doprovodné novele daňového řádu v další novele OSŘ.⁴³ Stejná lhůta navíc platí i při doručování do datové schránky.⁴⁴

4. *Institut vhození do schránky*

Novinkou v platném systému doručování je to, že po uplynutí deseti dnů, kdy leží písemnost doručovaná do vlastních rukou s možností náhradního doručení u poštovního doručovatele, se tato nevrací soudu, ale vhadzuje se přímo adresátovi do poštovní schránky tak, aby se sám mohl seznámit, jaké řízení se proti němu vede, kam se má případně dostavit apod. Soudu se vrací pouze vyplněná doručenka, kterou doručující orgán před vhozením do schránky vyplní a oddělí od zásilky. Tento nový institut tzv. „vhození do schránky“⁴⁵

⁴¹ § 50b odst. 3 a § 50c odst. 4 OSŘ, ve znění do 30. června 2009.

⁴² Čl. XX souhrnné novely novelizující § 23 odst. 4 správního řádu. Správní řád do té doby předpokládal dobu uložení 15 dnů. O sjednocení na 10 dnů se usilovalo již při pracích na souhrnné novele na Ministerstvu spravedlnosti, které však nemělo postavení gestora pro věcné změny cizích procesních předpisů. K připravené změně správního řádu proto došlo až pozměňovacími návrhy v ústavně právní výboru Poslanecké sněmovny. Poděkování za vůli sjednotit tyto otázky napříč právním řádem patří jednak zpravodajce tisku JUDr. Evě Dundáčkové, předsedovi ústavně právního výboru Mgr. Marku Bendovi a též Mgr. Zdeňku Zajíčkovi, náměstkovi ministra vnitra, který za gestora správního řádu tyto změny podpořil.

⁴³ Část desátá zákona č. 218/2009 Sb., **zákon, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, která s účinností od 1. ledna 2010 novelizuje § 17 odst. 5 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. I daňový řád před touto změnou počítal s dobou uložení v trvání 15 dnů. Ke sjednocení na 10 dnů došlo opět pozměňovacím návrhem v ústavně právním výboru.**

⁴⁴ § 17 odst. 4 ZDS.

⁴⁵ Institut vhození do schránky je využíván například v německé právní úpravě, kde existuje možnost doručení písemností vhozením do schránky. Právě ta sloužila jako inspirační zdroj příslušné pasáže souhrnné novely OSŘ. Písemnost může být v Německu vhozena do schránky na dopisy, která patří k bytu nebo obchodnímu prostoru nebo do podobného zařízení, které adresát zřídil pro příjem pošty, není-li možné doručit písemnost rodinnému

nezakládá další právní následky, nemá právní účinky, slouží pouze k větší informovanosti účastníků řízení. Tito budou mít vyšší šanci dozvědět se, co za písemnost jim je doručováno. Přestože ke vhození do schránky dojde až po okamžiku náhradního doručení, účastník bude mít většinou stále ještě možnost případné procesní reakce na obsah písemnosti.⁴⁶ Vhození do schránky je jedním ze změkčovacích institutů v jinak zpřísněné možnosti vyslovení neúčinnosti doručení. Z tohoto důvodu by měl každý dbát o svoji poštovní schránku tak, aby byla správně označená a zabezpečená, neboť není-li takové schránky, nezbude než písemnost vrátit odesílajícímu soudu a vyvěsit o tom pouze sdělení na úřední desce soudu (§ 49 odst. 4 OSŘ).

U písemností nedoručovaných do vlastních rukou se dokumenty vhadzují do schránky automaticky v případě, že adresát není zastižen při pokusu o doručení. Tyto písemnosti se považují za doručené vhozením do schránky. Naopak dokumenty, které musí být doručeny do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení (typicky platební rozkaz doručovaný žalovanému), se po uplynutí lhůty pro uložení automaticky vrací soudu. Takové zásilky se do poštovní schránky nevhazují.

Institut vhození do schránky namísto vrácení zásilky zpět odesílajícímu orgánu se podařilo v rámci doprovodných novel k souhrnné novele OSŘ doplnit i do správního a daňového řádu.⁴⁷

Právní úprava ve všech procesních předpisech počítá samozřejmě i s možností, že vhození do schránky nebude z určitých důvodů vhodné či fyzicky možné. Důvodem nevhodnosti může být např. nebezpečí kolize informací o zásilce s jinou osobou ve společné domácnosti adresáta, která má přístup do společné schránky. V takovém případě soud nebo správní orgán či správce daně vhození do schránky vyloučí (vzory nových obálek s touto možností počítají a nabízejí k případnému zatržení možnost „nevhadzovat do schránky“, viz dále). Důvodem nemožnosti vhození do schránky mohou být různé faktické okolnosti, jako např. že do domovní schránky nelze vhodit balík, postup nelze realizovat, pokud adresát nemá domovní schránku, nelze najít ani jiné vhodné místo k zanechání písemnosti apod.). Na všechny tyto případy pamatují procesní předpisy ustanovením o vrácení doručované zásilky zpět odesílateli a vyvěšení sdělení o tom na úřední desce soudu, správního orgánu, či správce daně.⁴⁸

5. *Vyslovení neúčinnosti doručení*

Zásadní zpřísnující změnou oproti předchozí právní úpravě je nová úprava vyslovení neúčinnosti doručení. Předchozí koncepce jednak neupravovala vyslovení neúčinnosti univerzálně pro všechny situace, ale zvláště pro doručování fyzickým a právnickým osobám, jednak nevycházela z odpovědnosti účastníků řízení za doručování, ale z odpovědnosti soudu.⁴⁹ Pro adresáty byla příliš benevolentní a bez větších obtíží jim umožňovala vyhnout se doručení, případně náhradní doručení zpětně úspěšně zpochybnit.

---

příslušníku, spolubydlícímu či spolupracující osobě. Teprve pokud selže tento způsob doručení, ukládá se písemnost na poštu či soud, podle druhu doručujícího orgánu. Vložení do schránky se písemnost považuje za doručenou. Obálka je žlutá, aby ji adresát ve schránce nepřehlédl.

⁴⁶ Dle § 49 odst. 4 OSŘ je dnem náhradního doručení desátý den od uložení. Do domovní schránky adresáta doručující orgán vhodí zásilku obvykle den následující.

⁴⁷ Čl. XX souhrnné novely novelizující § 23 odst. 4 správního řádu a čl. V souhrnné novely novelizující § 17 odst. 5 daňového řádu.

⁴⁸ § 49 odst. 4 OSŘ, § 23 odst. 4 správního řádu a § 17 odst. 5 daňového řádu, vše ve znění souhrnné novely od 1. července 2009.

⁴⁹ U fyzických osob počítalo znění OSŘ do 30. června 2009 (§ 46 odst. 5, 6) s tím, že:

- při doručování na adresu trvalého pobytu, nebo dokonce i na adresátem výslovně zvolenou adresu (sic!) je náhradní doručení neúčinné, pokud adresát prokáže, že se v místě doručování v době doručování a v době uložení nezdržoval,

Samozřejmě i nová právní úprava musí obsahovat možnosti pro odstranění a zmírnění tvrdosti, které přináší zejména institut náhradního doručení. Částečně tento problém řeší ustanovení § 58 OSŘ, podle něžž soud promine zmeškání lhůty, jestliže ji účastník nebo jeho zástupce zmeškal z omluvitelného důvodu, a byl proto vyloučen z úkonu, který mu přísluší. Toto ustanovení se novelou nezměnilo, ale neřeší podstatu věci, nýbrž jen její důsledky. Rozhodující změnou tak zůstává nová úprava institutu neúčinnosti doručení provedená v § 50d OSŘ. Tato nyní platí jednotně pro všechny způsoby doručování, na jakékoli adrese pro doručování a pro jakéhokoli adresáta v § 50d OSŘ.

O neúčinnosti doručení rozhoduje podle tohoto ustanovení soud na návrh účastníka, pokud se tento nebo jeho zástupce nemohl s doručovanou písemností z omluvitelného důvodu seznámit. Právě onen „omluvitelný důvod“ je novou hmotněprávní podmínkou, kterou musí nejen tvrdit, ale i dokazovat účastník řízení a která díky použití neurčitěho právního pojmu vytváří žádoucí prostor pro uvážení soudu podle okolností jednotlivého případu. Bude na soudu, aby spravedlivě rozhodl, zda si účastník nepřevzal zásilku skutečně z „omluvitelného důvodu“, např. kvůli nemoci, služební cestě, plánované dovolené apod., nebo naopak z důvodu své liknavosti, ignorování povinnosti aktualizovat údaje o trvalém pobytu či prostě neochotě přebírat poštu.

V každém případě platí, co již bylo několikrát zdůrazněno, a sice že nová právní úprava je koncipována na principu odpovědnosti každého adresáta za možnost doručovat. Z tohoto důvodu nemůže být omluvitelným důvodem prostá skutečnost, že se adresát na adrese pro doručování nezdržuje, i kdyby to byla pravda, a toto již nemůže zakládat důvod k vyslovení neúčinnosti doručení. Předpokládáme, že výklad pojmu „omluvitelný důvod“, pro který adresát nemohl převzít zásilku, bude v brzké době předmětem zájmu judikatury.

Návrh na vyslovení neúčinnosti doručení je třeba podat do 15 dnů ode dne, kdy se účastník s doručovanou písemností seznámil, nebo mohl seznámit. Prokázat pravdivost svých tvrzení, tedy unést důkazní břemeno, musí účastník. Je zde stanovena výjimka ve věcech uvedených v § 120 odst. 2, jde-li o nesporné řízení, ve kterých soud rozhodne o neúčinnosti doručení i bez návrhu, jestliže je podle obsahu spisu zřejmé, že účastník nebo jeho zástupce se z omluvitelného důvodu nemohl seznámit nebo neseznámil s písemností.

V případě, že soud rozhodl, že doručení je neúčinné, má se za to, že písemnost je doručena dnem právní moci rozhodnutí o neúčinnosti doručení.

6. *Nové obálky a konkrétní postupy při doručování*

V kontextu změny zákonného rámce doručování a z důvodu, že předchozí počet devíti druhů obálek se nejevil příliš efektivní, byl počet druhů obálek, které budou soudy rozesílat po 1. červenci 2009, zredukován na tři, a to pro:

- doručování písemností do vlastních rukou (tj. s možností náhradního doručení),
- doručování písemností do vlastních rukou s vyloučením vložení do schránky (tj. bez možnosti náhradního doručení) a
- doručování jiných písemností.

- při doručování na jakoukoli jinou adresu je náhradní doručení neúčinné vždy, ledaže sám soud prokáže, že se adresát na tomto místě zdržoval v době doručování či v době uložení.

U právnických osob se vycházelo z toho, že ať již bylo doručováno na adresu sídla dle příslušného rejstříku nebo na adresu skutečného sídla, je náhradní doručení neúčinné, pokud právnická osoba prokáže, že ve skutečnosti sídlila jinde (pokud šlo o rejstříkové sídlo, bylo podmínkou vyslovení neúčinnosti též to, že právnická osoba bez zbytečného odkladu požádala o změnu zápisu jejího sídla).

Pokud jde o vzory používaných obálek a doručenek, nejsou upraveny zákonem, ale pouze interními předpisy.

Pro soudy je takovým předpisem nová instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 27. 5. 2009, č.j. 58/2009-OD-Org, kterou se vydávají vzory obálek pro doručování písemností v občanském soudním řízení, vzory a výzvy a sdělení pro vyvěšení na úřední desce soudu a potvrzení o přijetí. Tato instrukce ruší a nahrazuje předchozí platnou instrukci ze dne 29. prosince 2004, č. j. 691/2004-ODS-Org. Nová instrukce byla záhy po svém vydání ještě k 1. 7. 2009 novelizována tak, že upravuje vzory obálek pro soudy obecně a nestanoví již výslovně, že je využitelná jen pro občanské soudní řízení. Snaží se tak předejít výkladovým nejasnostem ohledně její aplikovatelnosti i na doručování v trestním řízení. Tato instrukce je tedy bezesbytku použitelná pro všechny typy soudního řízení. V uvedené instrukci jsou upraveny nové vzory obálek, jež nahrazují předchozí užívané druhy obálek.

Všechny nové obálky jsou osazeny zeleným pruhem a dělí se pouze na tři základní typy, čímž nahrazují dosavadních 9 typů obálek třech barev.⁵⁰ Obálka se zeleným pruhem typ I se použije pro doručování do vlastních rukou, typ II pro doručování do vlastních rukou s vyloučením vložení do schránky a typ III pro doručování jiných písemností (viz § 2 instrukce).

6.1. Doručování do vlastních rukou

Obálka typu I je určena pro doručování do vlastních rukou s možností náhradního doručení, což odpovídá postupu dle § 49 odst. 1 až 4 OSŘ. Do vlastních rukou se doručují písemnosti, u nichž tak stanoví zákon (typicky rozsudek a žaloba) nebo nařídil-li tak soud. Podle § 49 odst. 4 OSŘ po novele provedené zákonem č. 7/2009 Sb. platí, že „*po marném uplynutí desetidenní lhůty určené k vyzvednutí uložené písemnosti vhodí doručující orgán písemnost do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky, ledaže soud i bez návrhu takový postup vyloučí. Není-li takové schránky, písemnost se vrátí odesílajícímu soudu a vyvěsí se o tom sdělení na úřední desce soudu.*“ Přestože je v těchto případech doručeno náhradním způsobem (fikcí) již uplynutím desátého dne od uložení zásilky k vyzvednutí (což platilo shodně i za předchozí právní úpravy), má vhození do schránky zvýšit faktickou dispozici adresáta se s písemností seznámit a poskytnout mu možnost alespoň dodatečné reakce.

Vzhledem k tomu, že trestní řád u písemností, u kterých je připuštěno uložení, neobsahuje odchylnou úpravu postupu poté, co uplyne lhůta stanovená pro vyzvednutí písemnosti v místě uložení, je podle našeho názoru nezbytné vycházet z § 63 odst. 1 TrŘ a přiměřeně použít postup upravený občanským soudním řádem, tj. po marném uplynutí lhůty stanovené pro vyzvednutí písemnosti ji vhodit do schránky adresáta, není-li orgánem činným v trestním řízení stanoveno jinak.

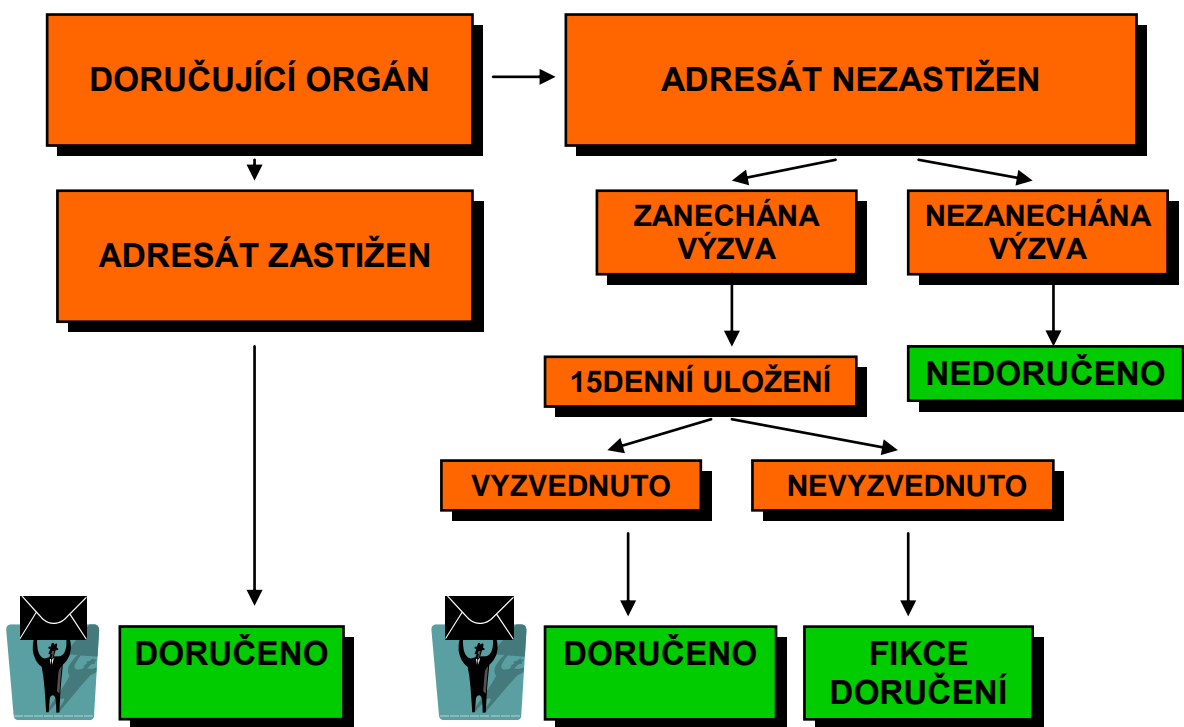
Názorné vyznačení změn v doručovacích postupech se pokusíme u doručování do vlastních rukou a u doručování jiných písemností představit na následujících grafech.⁵¹

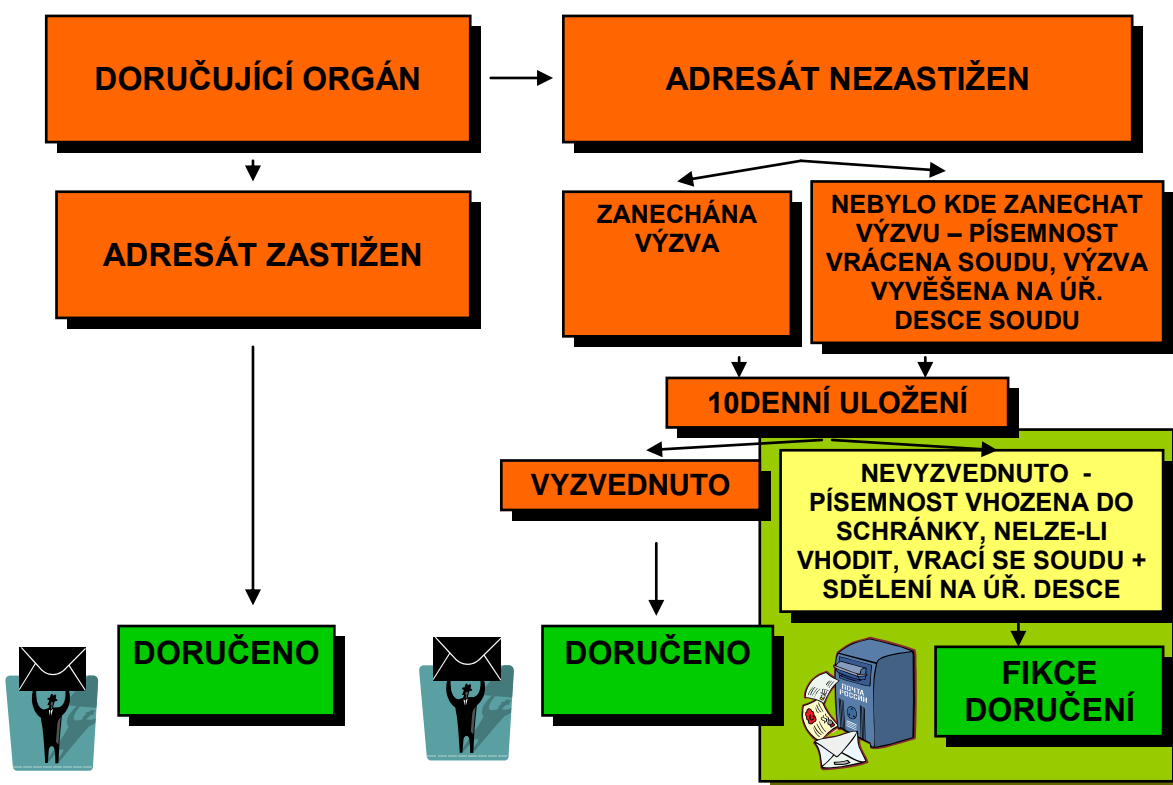
⁵⁰ Ke změně počtu typů obálek a barvy jejich pruhu nedošlo nahodile, důvody této změny byly předem řádně diskutované a promyšlené. Vzhledem k tomu, že nová zákonná úprava, která obecně doručování zjednodušuje, přičemž současně mění některé instituty, jako je poučování účastníků, délku úložní doby atd., je z velké míry odlišná od předchozího zákonného znění, se dospělo k závěru, že zachování momentálně používaných obálek včetně barvy jejich pruhů by bylo matoucí, neboť Česká pošta a.s. tento produkt nepoužívá pouze pro účely soudního doručování, ale používá jej i pro další instituce a úřady. Z tohoto důvodu se přistoupilo ke zvolení zcela nové, doposud poštou nepoužívané barvy pruhu, která bude pro účastníky dostatečným vodítkem pro uvědomění si, že se doručuje zásilka od soudu. Pruh, který byl pro tyto účely zvolen, bude mít světle zelenou barvu odstínu Pantone 382, tzn., bude dostatečně kontrastní a identifikovatelný.

⁵¹ © Ministerstvo spravedlnosti, legislativní odbor, oddělení procesní legislativy.

Doručování do vlastních rukou s možností náhradního doručení dle předchozí právní úpravy (do 30. 6. 2009)

Doručování do vlastních rukou s možností náhradního doručení dle současné právní úpravy (od 1. 7. 2009)

6.2. Doručování do vlastních rukou s vyloučením vložení do schránky

Obálka typu II je pouze variací obálky typu I., která neumožňuje náhradní doručení; je určena pro doručování do vlastních rukou s vyloučením vložení do schránky. V občanském soudním řízení tomu odpovídá postup dle § 49 odst. 5 OSŘ (typicky platební rozkaz). Podle tohoto ustanovení se po uplynutí úložní doby 10 dnů písemnost vrací soudu a fikce doručení nenastává. V trestním řízení se tato obálka se zatrženým příznakem „neukládat“ použije u písemností uvedených v § 64 odst. 4 TrŘ, které nelze vůbec uložit, a tudíž neběží uvedená desetidenní lhůta stanovená pro vyzvednutí uložené písemnosti a doručovatel nemůže písemnost vhodit do schránky, neboť ji po neúspěšném pokusu o doručení vrací orgánu činnému v trestním řízení.

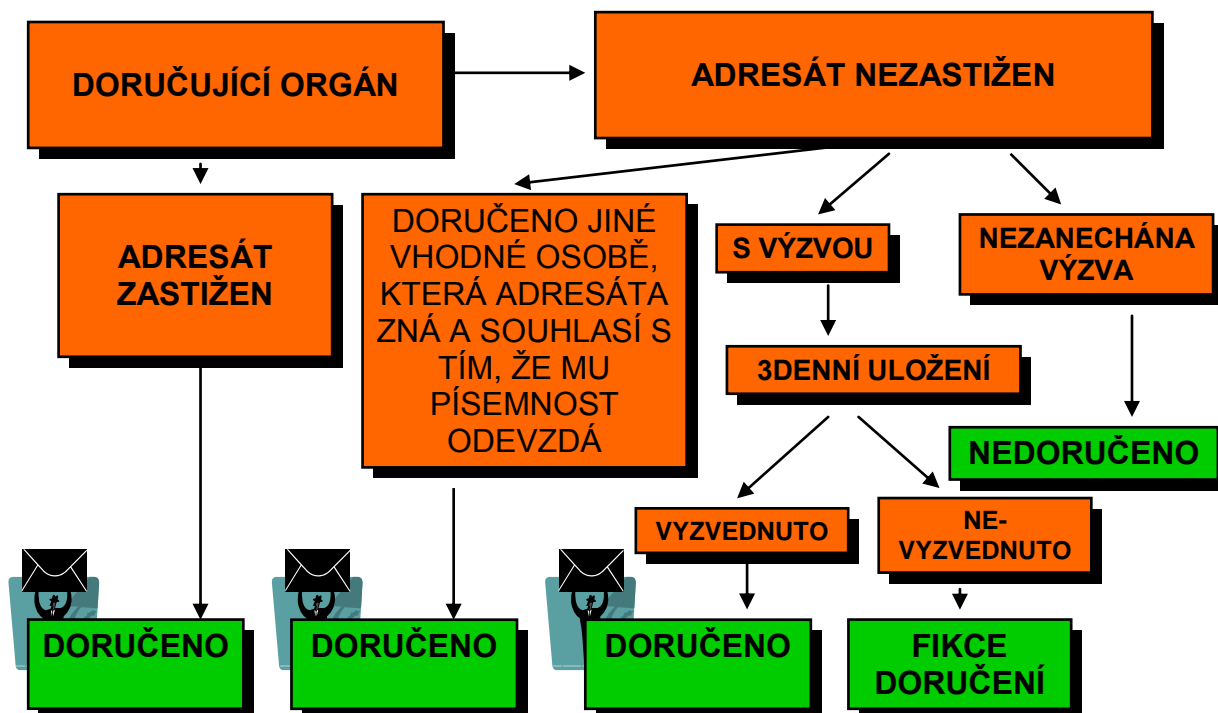
V rámci konzultací se soudy a státními zastupitelstvími byly rovněž zaznamenány ojedinělé názory o možnosti používat pro účely trestního řízení i nadále dosavadní typ obálky s červeným pruhem. K tomu je nutno konstatovat, že používání dosavadních obálek s doručenkou s červeným pruhem u písemností, jejichž uložení je v trestním řízení vyloučeno, nemá oporu v žádném z interních předpisů upravujících doručování a není v souladu s instrukcí č. j. 58/2009-OD-Org., ve znění účinném k 1. 7. 2009. Takový postup není ani žádoucí z hlediska adresátů, pro které je užívání dvou odlišných typů obálek pro shodné druhy písemností uživatelsky nepříjemné a z jejich pohledu nedůvodné. I v těchto případech je tedy žádoucí používat obálky typu II, které právě pro potřeby trestního řízení obsahují políčko „neukládat“ (ostatní políčka se nevyplňují).

6.3. Doručování jiných písemností

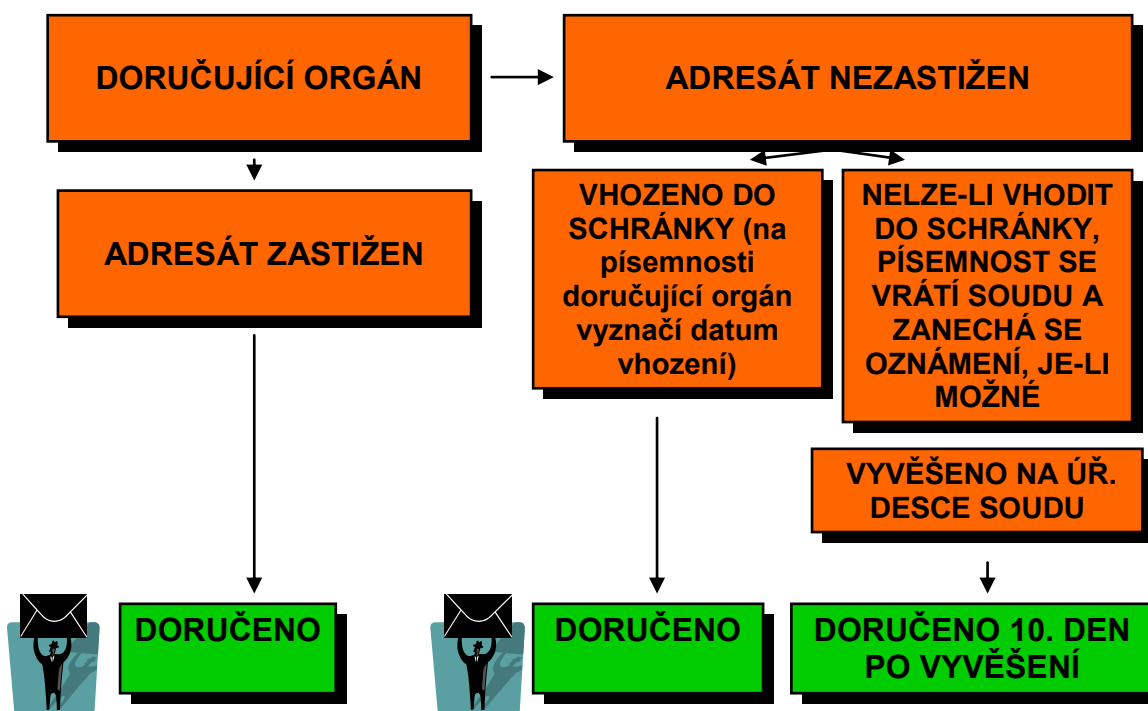
Obálka typu III se užíje pro doručování jiných písemností dle § 50 OSŘ, kdy se písemnost neukládá u doručujícího orgánu, a pokud adresát nebyl zastižen, písemnost se

přímo vhazuje do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky. Přestože jde o „nejprostší“ způsob doručování upravený občanským soudním řádem, jde samozřejmě i nadále o doručování doporučené s doručenkou, které buďto adresát při převzetí, nebo poštovní doručovatel před vhozením potvrdí a doručenko se pak po oddělení od obálky vrací soudu. Stejně tak tomu bylo i v minulosti u „obyčejné“, byť přesto doporučené bílé obálky bez pruhu. Na rozdíl od minulosti však úprava v § 50 OSŘ od 1. 7. 2009 nepočítá s možností, že by takovouto zásilku mohla přebírat i jiná osoba, což však díky institutu vhození do schránky, jímž je nyní obálka typu III fakticky i právně doručena, není nutné.

Doručování jiných písemností dle předchozí právní úpravy (do 30. 6. 2009)

Doručování jiných písemností dle současné právní úpravy (od 1. 7. 2009)

7. Sjednocování doručovacích postupů v OSŘ se zákonem o datových schránkách a dalšími procesními předpisy

Doručování podle OSŘ, včetně priority doručování prostřednictvím datových schránek a odkazu na právní úpravu v ZDS není zdaleka použitelné pouze pro občanské soudní řízení, ale používá se rovněž například pro trestní řízení, exekuční řízení, správní soudnictví aj. V návaznosti na novelu OSŘ bylo tedy logicky třeba pozměnit zavedené postupy při doručování i dle jiných právních předpisů.

Konkrétně například vyvstala nutnost zareagovat v případě doručování dle trestního řádu, a to zejména s ohledem na nová ustanovení OSŘ – zejména § 49 odst. 4 věta druhá a třetí (nový institut vhození do schránky), při doručování písemností do vlastních rukou v trestním řízení. Podle § 63 odst. 1 trestního řádu, ve kterém se uvádí, že nestanoví-li trestní řád jinak, užijí se pro způsob doručování fyzickým osobám, právníkům osobám, státním orgánům, státu, advokátům, notářům, obcím a vyšším územně samosprávným celkům přiměřeně předpisy platné pro doručování v občanském soudním řízení, je vždy nutno zkoumat, jakým způsobem je provedena konkrétní úprava v trestním řádu, zda je upravena celistvě, či zda ustanovení OSŘ upravují některé instituty komplexněji.

Vzhledem k tomu, že úprava doručování písemností do vlastních rukou není v trestním řádu upravena vyčerpávajícím způsobem a v otázkách, jež v trestním řádu nejsou upraveny, je třeba postupovat podle § 63 odst. 1 TrŘ, je nutno i na trestní řízení aplikovat podpůrně ustanovení OSŘ, v tomto případě konkrétně § 49 odst. 4 věta druhá a třetí občanského soudního řádu, jež upravuje postup v případě, že si adresát písemnost ve stanovené lhůtě (10 dnů) nevyzvedne v místě uložení. Podle citovaného ustanovení občanského soudního řádu po novele provedené zákonem č. 7/2009 Sb. platí, že „po marném uplynutí desetidenní lhůty určené k vyzvednutí uložené písemnosti vhodí doručující orgán písemnost do domovní nebo

jiné adresátem užívané schránky, ledaže soud i bez návrhu takový postup vyloučí. Není-li takové schránky, písemnost se vrátí odesílajícímu soudu a vyvěsí se o tom sdělení na úřední desce soudu.“ Vzhledem k tomu, že trestní řád u písemností, u kterých je přípustně uloženo, neobsahuje odchýlnou úpravu postupu poté, co uplyne lhůta stanovená pro vyzvednutí písemnosti v místě uložení, je tedy třeba přiměřeně použít postup upravený občanským soudním řádem, tj. po marném uplynutí lhůty stanovené pro vyzvednutí písemnosti ji vhodit do schránky adresáta, není-li orgánem činným v trestním řízení stanoveno jinak. Uvedené ustanovení občanského soudního řádu se však nepoužije pro písemnosti, které podle trestního řádu nelze uložit (§ 64 odst. 4 TrŘ.), a tudíž z povahy věci nepřichází jeho subsidiární užití v úvahu.⁵² V tomto případě zůstávají dosavadní zažité postupy pro doručování nezměněny.

V případě exekučního řádu tento v § 52 obsahuje klauzuli, že pokud tento zákon nestanoví jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu. Tzn. pro oblasti exekučního řízení, které nejsou upraveny v zákoně č. 120/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se podpůrně použije OSŘ. Vzhledem k tomu, že exekuční řád neupravuje otázky doručování (s výjimkou zvláštního ustanovení § 124 ExŘ o vyvěšení na úřední desce) vůbec, použije se na ně v plném rozsahu nová úprava v OSŘ.

Soudní řád správní obsahuje kusou úpravu doručování v § 42, když zároveň odkazuje na obdobné použití OSŘ. Vazba „obdobnosti“ představuje dle zažitých výkladových i legislativních pravidel užší vztah, než vazba „přiměřenosti“, čili občanský soudní řád by se zde měl použít *mutatis mutandis* doslova. Srovnáme-li však odkaz na „přiměřené“ použití OSŘ v exekučním řádu s odkazem na „obdobné“ použití OSŘ v soudním řádu správním, dojdeme nutně k závěru, že takové rozlišení je bezpředmětné, neboť pro exekuční řízení se úprava doručování použije v důsledku absence jiných ustanovení plném rozsahu, zatímco v soudním řízení správním pouze z části, byť podstatné, když jisté odlišnosti stanoví zvláštní ustanovení v § 42 odst. 1–4 SŘS.⁵³

Zvláštní úpravu doručování vyvolanou potřebou zvýšené transparentnosti a publicity procesu a velkým počtem účastníků je úprava provedená v insolvenčním zákoně. Tato počítá jako se základním způsobem doručování pouze s vyvěšením písemnosti na úřední desce insolvenčního soudu a jejím současným zveřejněním v insolvenčním rejstříku.⁵⁴ Je-li však výjimečně doručováno individuálnímu adresátovi, použijí se vedle zvláštních ustanovení insolvenčního zákona o doručování přiměřeně též ustanovení OSŘ.⁵⁵

Pokud jde o řízení před Ústavním soudem, zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu obsahuje pouze marginální ustanovení o doručování v § 60, jinak se ve všech aspektech použijí přiměřeně ustanovení OSŘ.⁵⁶

Z důvodu, aby způsoby doručování podle různých procesních předpisů, a to předpisů nejenom v gesci ministerstva spravedlnosti, nevykazovaly příliš velké množství odchylek,

---

⁵² De lege ferenda by bylo vhodné zrušit v trestním řádu úpravu písemností, které nelze uložit, a sjednotit ji s občanským soudním řádem tak, že jde o písemnosti, které nelze doručit náhradním způsobem (např. trestní příkaz). Stávající vyloučení pouhé možnosti uložení nijak nepřispívá ochraně stran trestního řízení a zhoršuje úspěšnost doručení, neboť doručující orgán je nucen takovou písemnost okamžitě vracet soudu, pokud nezastihne adresáta fyzicky při doručování, aniž by mu poskytl dodatečnou možnost vyzvednutí písemnosti v úložní době. Soud pak musí předčasně volit jiné možnosti doručování a vyhledávat adresáta, přestože prosté vyzvednutí na poště v úložní době je přirozenou možností pro všechny osoby, které se v běžné pracovní době poštovního doručovatele nezdržují doma, ale na vlastním pracovišti. Navíc pokud by se tak stalo, bylo by možné zrušit typ obálky č. II a veškeré doručování v justici by vystačilo s pouhými dvěma základními vzory obálek pro doručování do vlastních rukou a pro doručování jiných písemností. Autoři textu během svého působení v legislativě na Ministerstvu spravedlnosti již bohužel tuto myšlenku realizovat nestihli.

⁵³ Ostatně, i tyto by bylo možno v budoucnu zrušit a využít obecnou právní úpravu v OSŘ.

⁵⁴ § 71 a násl. zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

⁵⁵ § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁵⁶ § 63 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

bylo v rámci novelizace občanského soudního řádu, po konzultaci s příslušnými resorty, přistoupeno i k úpravě k novele procesních předpisů na poli správním a daňovém.

Správní řád vzhledem k dikci zákona č. 300/2008 Sb. a nové úpravě OSŘ pozměnil také prioritu způsobů doručování a do § 19 odst. 1 vetknul princip, že písemnost doručuje správní orgán prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky. Pouze pokud takto písemnost doručit nelze, doručuje ji správní orgán sám, příp. prostřednictvím provozovatele poštovních služeb (§ 19 odst. 2 SpŘ).

Současně s touto změnou ale správní řád sladuje i podmínky listinného doručování, kdy je nově doba pro uložení poštovní zásilky u poštovního doručovatele zkrácena z patnácti na deset dní, po této době je možno zásilku, stejně jako v případě doručování podle OSŘ, vhodit do poštovní schránky. Z obdobných důvodů a v obdobném rozsahu byl novelizován rovněž zákon o správě daní a poplatků, a to konkrétně v § 17 odst. 5 DR. Stejně jako správní řád již nově využívá i institut vhazení do schránky, od 1. ledna roku 2010 dojde ještě k úplnému sjednocení úložních lhůt, a to na 10 dnů, obdobně jako OSŘ a SŘ (viz shora).

V. Závěr

Jak jsme si dovolili popsat v našem článku, právní úprava doručování doznala od 1. července 2009 převratných změn, které by měly odpovídat výhradám a doporučením, jež odborná veřejnost vznášela vůči předchozí právní úpravě. Bylo přistoupeno k celkovému zjednodušení a zefektivnění právní úpravy doručování, omezení rozsahu její normativní materie, sjednocení doručovacích postupů napříč právním řádem, k výrazné preferenci elektronické formy komunikace a k vyvážené změně práv a povinností adresátů zásilek, kteří na jedné straně získali nové komfortní způsoby doručování včetně širokých možností volby adresy pro doručování a pomocného institutu vhození do schránky, na druhé straně však musí přijmout vyšší odpovědnost za přijímání svých písemností od orgánů veřejné moci a strpět omezení důvodů pro možnost zpětného napadení účinnosti doručení.

I přes dílčí problémy s přechodem na nové typy obálek v soudním řízení a zahajování provozu datových schránek, lze mít za to, že jde s ohledem na rozsah změn a počet dotčených subjektů o přirozené „porodní bolesti“, které nic nemění na skutečnosti, že jde o změny vesměs nejen akceptované jako nezbytnost, ale i vítané. Ostatně, na jejich tvorbě se v rámci externí spolupráce s legislativním odborem Ministerstva spravedlnosti za éry ministra Jiřího Pospíšila podílely špičky české justice a procesního práva. Všem spolupracovníkům za to patří dík.

Pevně doufáme, že doktrína a ještě více praktická judikatura soudů, zvláště Nejvyššího soudu, naváže na provedené změny a bude je rozvíjet v rámci těch principů, na kterých byly založeny. Ústřední přirozenoprávní myšlenkou doručování musí zůstat především fakt, že jde jen o způsob, jakým účastníky řízení seznámit s písemnostmi, nikoli o cíl právní úpravy jako takový.

S ohledem na zatím nízký počet odborné literatury k čerstvě provedeným změnám si dovoluujeme závěrem upozornit i na informační aktivity ministerstev spravedlnosti a vnitra, které ještě za minulých vedení zahájily osvětovou kampaň nejen vydáním samostatných brožur ke změnám doručování a datovým schránkám doručovaným do všech domovních schránek v ČR, ale i prezentacemi na internetových stránkách www.datoveschranky.info a www.reformajustice.cz.